

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Det här verket har digitaliserats i ett samarbete mellan Litteraturbanken och universitetsbiblioteken i Göteborg, Lund, Umeå och Uppsala.

Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den tolkade texten kan innehålla fel.

Därför bör du visuellt jämföra den tolkade texten med de scannade bilderna för att avgöra vad som är riktigt.

Om du anser dig ha upphovsrätt till detta material, ber vi dig vänligen kontakta Göteborgs universitetsbibliotek.

The digitisation of this work is a collaboration between The Literature Bank and the university libraries in Gothenburg, Lund, Umeå and Uppsala.

All printed text is OCR processed into machine readable text. This means that you can search the document and copy its text. Older documents with print in poor condition can be hard to process and may contain errors. Compare the interpreted text visually to the scanned image to determine what is correct.

If you believe you own the copyright to this work, please contact the Gothenburg University Library.

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

LUNDS
UNIVERSITET

UPPSALA
UNIVERSITET

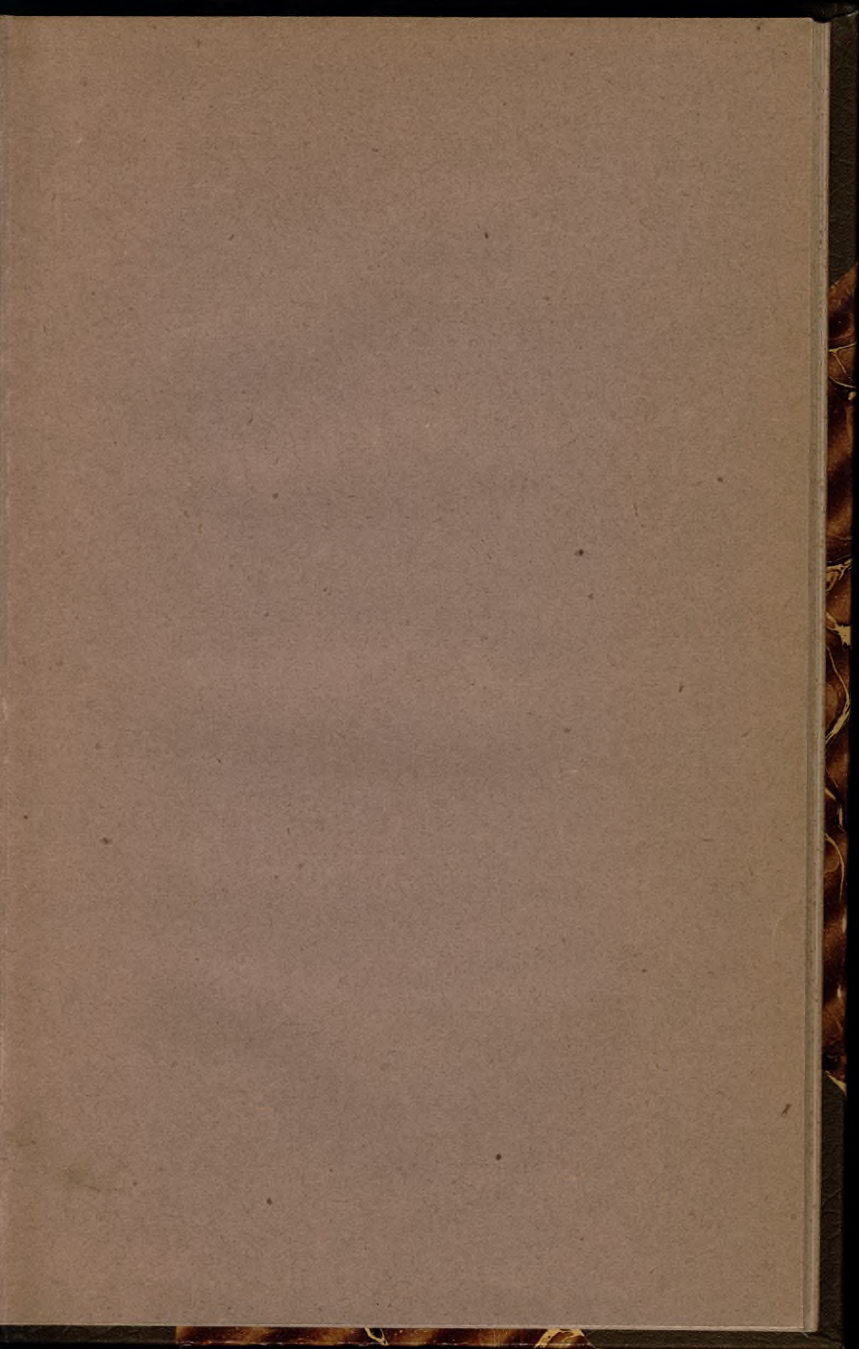
Rind
Su,

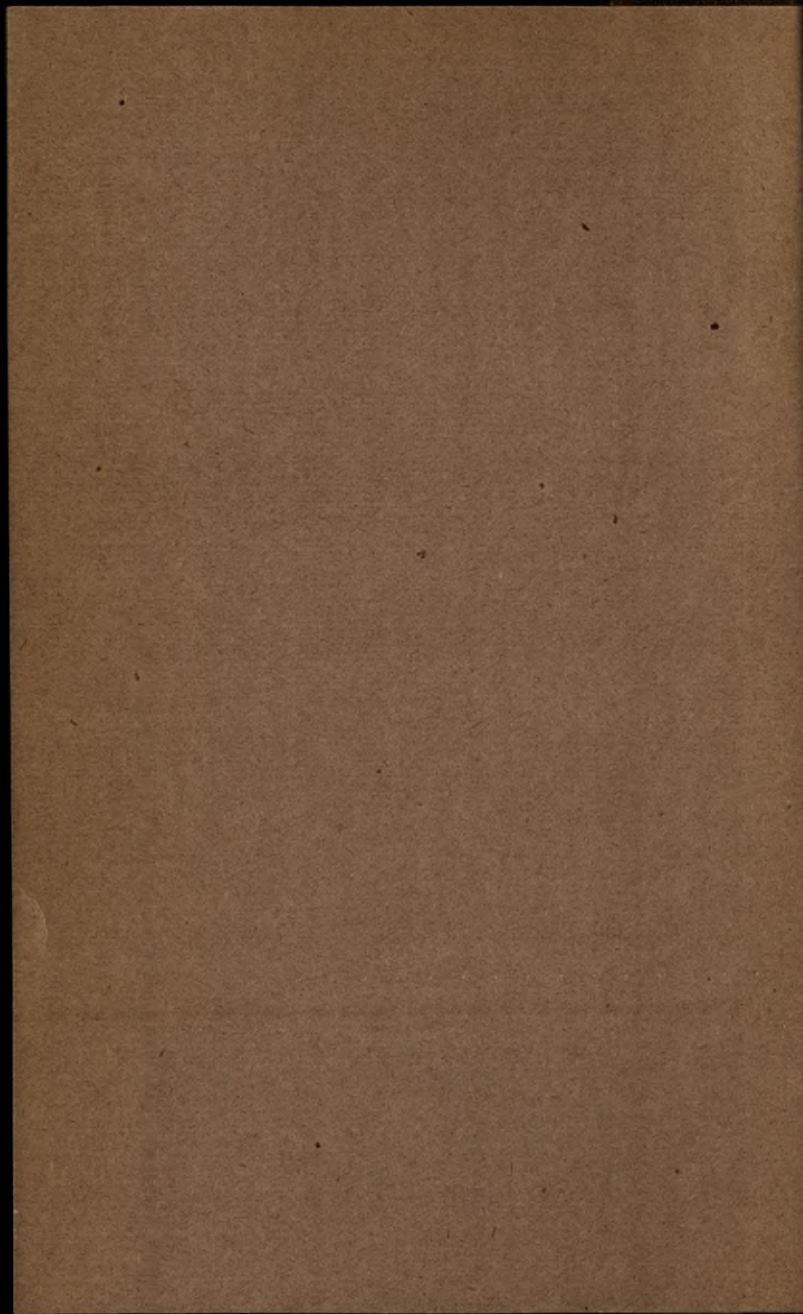
TRANEMÅLA
SAMLINGEN

SKÄNKT TILL
GÖTEBORGS
STADSBIBLIOTEK
AF
AUGUST RÖHSS

BLODBADET I WIELUN.

BERÄTTELSE

FRÅN

KARL X GUSTAFS POLSKA KRIG

AF

J. O. ÅBERG.

STOCKHOLM

F. C. ASKERBERGS FÖRLAG.

BLADBRÄDET I WHITEN

HERRA TIDNINGEN

KARL NIELSEN'S FÖRSÄKRING

O. O. ÅBERG

STOCKHOLM
ASSOCIATIONS-BOKTRYCKERIET
1884.

I.

Före blodbadet.

1.

Ungefär tre geografiska mil ifrån schlesiska gränsen ligger i sydvestra Polen den temligen obetydliga staden Wielun straxt söder om den medelmåttiga strömmen Olesznica, som här flyter i öster och vester och slutligen uppgår i floden Warthe. Trakten omkring Wielun är bördig och räknar en ganska stor mängd herresäten och byar, hvarjemte väldiga skogar utsträcka sig så långt ögat kan skönja.

Men vid tiden för denna skildring, nemligen år 1656, tjenade denna bördighet traktens befolkning till intet, ty knappt ett spår af densamma fanns qvar. Sädesfälten voro nedtrampade eller uppbrända, byarne utplundrade och på flera ställen stodo skogarne i ljusan låga. Svenskarne huserade nemligen ännu i landet och som de voro uppretade af polackarnes lömskhet och grymhet, så lade icke heller de fingrarne emellan.

Ungefär en mil söder om Wielun låg ett gammalt slott, benämndt Ilza. Traditionen förmäler ej hvilket årtal, som nämnde slott uppfördes, men att det var flere århundrade gammalt det borgade endast dess yttre för.

Vid tiden för denna skildring egdes Ilza af furst Demetrius Bolesky, tillhörande en af Polens ädlaste släkter och på långt håll släkt med Johan Kasimir, Polens konung. Den gamle fursten var en högdragen ädling, som såg alla, som voro af lägre stånd än han, öfver axeln. Härigenom hade han också retat de polska ädlingarne emot sig och hvar de kunde göra honom något afbräck, försummade de icke detta.

På östra sidan om slottet Ilza låg en djup och mörk skog, hvilken, enligt det polska bruket, fått sitt namn af borgen. Ilzaskogen var också illa beryktad för de stigmän, såväl polske som schlesiske, som der uppehöll sig och bedrefvo allehanda ofog. I följd häraf måste Demetrius Bolesky vara ytterst vaksam, ty stråtröfrarne aktade föga hans furstliga namn och stånd när det gällde att vinna byte. Till den ändan var också slottet Ilza väl armeradt, hvarjemte den särdeles djupa och breda vallgravven ständigt var fylld från vatten ur den ofvan nämnde strömmen Olesznica. När dertill kom att den gamla borgen i söder och vester skyddades af ett vidsträckt träsk, som isynnerhet vår och höst var ganska farligt att beträda för dem, som ej hade säker kännedom om den enda väg, som förde deröfver, kan man finna att furst Boleskys gamla borg icke skulle bli så lätt att öfverrumpla.

Enkeman sedan några år före denna berättelses början eignade Demetrius Bolesky alla sina lediga stunder åt sin fagra dotters, Eleonora Boleskas, sorgfälliga uppfostran. Den unga qvinnan hade nyligen fyllt sina tjugu år och var väl hemmastadd i nästan allt hvad som hörde till den tidens vetande. Furst Demetrius hade också redan utvalt hennes blifvande make bland de förnämsta släkterne, men före det ofvan nämnde året (1656) icke delgifvit

henne detta sitt beslut. Som en förständig man och fader ansåg han sig böra vänta till dess freden blifvit afslutad.

Eleonora Boleska var i det stora hela rama motsatsen till fadren. Glad och liflig, nästan ända till ysterhet, var hon hjertlig mot slottets underlydande och aftorkade mången gång i hemlighet de fattiges tårar.

Detta gjorde också att när man talade om slottsherrrens stolthet och oginhet, sade man alltid efteråt:

— Men se furstinnan Eleonora, hon är då en riktig Guds engel. Den heliga jungfrun beskydde henne!

Och häraf kan man ju finna, att lika hatad och fruktad som furst Demetrius Bolesky var, lika älskad och vördad var hans vackra och godhertade dotter.

Vårsolen strålade varm och framlockade ur jorden alla de små blommor, som vinterkyllan och den grande snön stelnat. Floderna och bäckarne dansade muntert, foglarnes sånger blefvo lifligare och i skogarne och träsken började det vanliga sommarlifvet.

En afton just i skymningen syntes fyra ryttare, kommande söder ifrån, öfver träskvägen försigtigt närma sig slottet Ilza. Den, som red i spetsen, var synbarligen vägvisaren, ty tidt och ofta måste han än med ord och än med åtbörder leda de efterföljande in på rätta stråten. Af de andra tre voro två till åren komne, den tredje deremot tycktes ej ha uppnått mer än tjugufem år. Att döma af hans spensliga kroppsbyggnad kunde man dock taga honom för att ej vara mer än en sjutton- eller adertonårig yngling.

Sedan ryttarne lyckligt och väl kommit öfver träsket undslapp dem samtidigt en djup suck, och detta var ej att undra på, ty denna tid på året var nämnde träsk

osäkrast. Slutligen bröt den äldste, som red närmast vägvisaren, tystnaden med dessa ord:

— Du är således säker på att din herre vill mot- taga oss i afton?

— Ja, nådige herre, svarade vägvisaren ödmjukt. Fursten, hvilkens lif den heliga jungfrun bevare, lade mig särskildt på hjertat att jag skulle påskynda färden, så att han ej behöfde vänta för länge. Och nu äro vi snart vid målet, tillade han under det en suck af lättnad und- slapp hans bröst. Tornen på slottet synas derborta öfver skogstopparne.

Under oafbruten tystnad fortsatte sällskapet derefter sin färd. När det red öfver den nedfällda vindbryggan mumlade den unge tjugufemårige mannen för sig sjelf:

— Jag är verkligen nyfiken att få se hur min till- kommande brud skall se ut. Jag har hört sägas att hon skall vara ganska vacker. Att hon är rik; ja, lika rik som jag, det vet jag på förhand, annars . . .

Det gnislande läte, som uppstod när vindbryggan nedfälldes, gjorde att den unge mannen afbröts i sin tankegång.

2.

Kort före främlingarnes ankomst till Ilza hade den hämndgirige slottsfogden, en infödd schlesier, vid namn Hans Roeder, anmält att torparen Jeski Damowitz, hos hvilken han varit för att utkräfva betalning för de dags- verken, som denne ej fullgjort på en hel vecka, nekat att gifva den äskade godtgörelsen.

Häftig som furst Demetrius var, brusade han genast upp och sporde:

— Hvar är den slyngeln?

— Eders furstliga nåde, jag tog honom med mig hit.

Och när Hans Roeder uttalade dessa ord glödde hans ögon af hatets eld.

— Bra, utbrast fursten. Låt genast sammankalla alla tjenarne i slottet. Jag vill statuera ett exempel, hvar igenom alla uppstudsigheter från mine tjenares och underlydandes sida måste stäffas. Skynda och lyd genast!

Då Hans Roeder ilade utför stora trappan gnuggade han förnöjd händerne under det han mumlade:

— Jo jo, men, Jeski Damowitz, du kunde ha lyssnat till mitt förslag och först som sist gifvit mig din dotter till äkta. Nu är det för sent!

Inom några minuter voro alla tjenarne församlade på borggården. Det var icke med vänliga blickar som de betraktade Hans Roeder, ty genom sitt brutala uppförande, som ofta öfvergick till handgripligheter, var han ännu mera hatad än fursten sjelf.

Sedan slottsfogden en stund sett sig omkring, hvar under han med flit undvek att möta Jeski Damowitz' förebrående blickar, utbrast han:

— Ingen af slottets bönder och torpare är närvarande, ser jag.

— Jo, Jeski Damowitz, svarade en röst bland hopen.

— Akta dig, Sergo Stenowitz, varnade slottsfogden och sände den djerfve talaren ett hästskt ögonkast. Och han tillade med högre stämma under det han lade sin mun intill Sergos öra. Du vet väl, att vi ha en gås oplockad med hvarandra. Håll dig bara i skinnet, annars kan det bekomma dig illa.

I stället för svar gaf Sergo Stenowitz, den yngste och ståtligaste bland furstens tjenare, slottsfogden en djupt föraktfull blick.

Efter en stunds väntan, hvarunder tjernarne, som icke kunde utforska orsaken till att de så hastigt blifvit samman kallade, men som likväl anade att någon bestraffning var på färde, ängslades öfver hvad som komma skulle, kom Demetrius Bolesky, hotande som ett åskväder, gående med långsamma steg utför trappan. Han stannade en stund framför de ödmjukt likt slafvar bugande tjernarne, mönstrade hvar och en med sina skarpaste blickar och sade derefter:

— Jag vill i dag statuera ett exempel, som skal omöjliggöra all vidare olydnad från eder sida. Stig fram, Jeski Damowitz.

En medelålders, starkt byggd man, trädde fram och såg den vredgade fursten skarpt i ögonen.

Denna tysta oppositon retade fursten ännu mera och han ropade, i det han pekade på marken:

— På knä, eländige mask!

Jeski Damowitz rörde sig ej från sin plats, ej heller gjorde han den minsta rörelse för att lyda befallningen.

— På knä, säger jag, dundrade fursten med ännu skarpare röst.

— Endast för Gud och för den heliga jungfrun böjer jag mina knä, — svarade Jeski Damowitz lugnt.

Då furst Demetrius förnam dessa ord var han i förstone oförmögen att besvara dem. Endast oartikulerade ljud framträngde öfver hans läppar. De öfrige tjernarne darrade som asplöf, och Hans Roeder beredde sig till att med våld tvinga den djerfve Jeski till lydnad. Men då

träffade honom en så skarp blick, att han drog sig tillbaka.

Till sin furstliga värdighet ansåg Demetrius ett lugnt men bestämdt uppträdande höra. Han gjorde för den skull våld på sina uppretade känslor och fortfor:

— Du är angifven för att ha nekat att betala mig ersättning för försummade dagsverken.

— Jag har aldrig nekat dertill, men jag *kan* ej betala något.

— Hvarför?

— Derför att jag är för fattig.

— Men, du har din jord och kan arbeta.

— Nej, jag har varit tvungen att vaka öfver min sjuka hustru och till råga på olyckan tog en svensk ströfkår från Wielun mine dragare. Detta är orsaken, nådige furste, svarade Jeski Damovitz och böjde sorgsen hufvudet.

Då Jeski uttalade dessa ord syntes en svag skymt af medlidande i furstens ögon. Den alltid uppmärksamme Hans Roeder märkte detta och beslöt att förekomma utbrottet deraf.

— Tro honom ej, nådige furste, inföll därför slottsfogden och böjde sin mjuka rygg, så att pannan nära nog vidrörde knäna. Då jag kom till honom svarade han i stursk ton, att han ej brydde sig om ers nådes befallningar.

Till furst Demetrii fel hörde också att han mera trodde den, som under ödmjukhetens mask sade honom något, än den, som med öppen blick uttalade sanningen. Roeder hade därför också vunnit spelet.

— Du har alltid varit en stursk sälle, yttrade furst Demetrius och vände sig till Jeski Damowitz. Jag vill

dock ej straffa dig därför att du ej kunnat betala dina utskylder, ty sådant händer hvar och en under krigstider; men då du genom ditt uppförande visat vanvördnad mot mig, din husbonde, skall du därför erhålla tjugu par prygel.

Då furst Demetrius uttalade dessa ord gjorde han ett tecken åt Hans Roeder, som med skadelystna blickar betraktade Jeski Damowitz.

Denne svarade icke ett enda ord, men af de hårdt sammanbitna läpparne och af de blickar han gaf slottsfogden kunde man tydligt märka att hans inre var i starkt uppror.

På en vink af slottsfogden framträdde två af tjenarne. Det skedde motvilligt, men de vågade ej neka, emedan furst Demetrius sjelf var närvarande för att tillse att hans befallningar noga utfördes.

Redan fattade tjenarne tag i Jeski Damowitz för att binda hans händer; redan mumlade Hans Roeder någonting om den tillfredsställelse han kände då han ändteligen skulle få hämnd på den hatade Jeski, då i det samma en af de tjenare, som hade vakten vid vindbryggan, skyndade fram och anmälde att fyra ryttare väntade på andra sidan slottsgrafven.

— Nå, ändteligen har jag jag dem här, utbrast furst Demetrius. Derpå vände han sig till Hans Roeder och sade:

— Vi uppskjuta bestraffningen tills i morgon.

— Men om han under tiden skulle rymma, och om han...

— Lyd, ropade fursten, vredgad öfver motståndet. Du ansvarar med ditt hufvud för att han ej kommer undan!

3.

Sedan furst Demetrius tillsagt Hans Roeder att noga tillse att ingen, hvem det än månne vara, finge beträda den stora korridor, som förde till hans arbetsrum, ledsagade han sina gäster dit. Sedan de väl inkommit i det temligen stora och med den tidens lyx möblerade rummet och fursten väl tillslutit dörren, samt bedt de främmande att taga plats, gick han fram till ena långväggen och tryckte på en knapp för honom känd knapp. En dörr sprang dervid upp och i detsamma strömmade en kall luft in i arbetsrummet. Furst Demetrius trädde varsamt in i den smala lönngången och undersökte den ett godt stycke inåt. Då han kom tillbaka spelade belåtenheten kring hans läppar och han utbrast under det han lät lönndörren gå tillbaka:

— Man måste vara försiktig i dessa tider. Öfverallt lurar försåtet och väggarne hafva öron.

Innan vi fortgå i berättelsen vilja vi föreställa de tre nykomne för läsaren.

Den äldste af de tre männen, nemligen den som hållit sig närmast vägvisaren vid färden öfver träsket, var grefve Ernst von Tarnau. Han var mäktig rik och bosatt på det väldiga slottet Tarnau, efter hvilken han enligt gängse sed tagit sitt namn. Om man ifrån staden Wielun färdas åt sydvest, kommer man efter något mer än tre mils resa till schlesiska gränsen. Omkring en half mil inom denna gräns ligger byn Neudorf med sin lilla i en vacker stil uppförda kyrka, och straxt öster om denna träffa vi på det gamla vördnadsbjudande slottet Tarnau. Ungefär en mil söder om Neudorf ligger staden Pitschen,

endast märkvärdig därför att hufvudvägen från det vestligaste Polen här stöter tillsammans med flere af vägarne i östra Schlesien. Den tjugufemåriga unge mannen var hans son Max. Denne var ende arvingen till Tarnau med underlydande och hade alltså, menskligt att döma, en lysande framtid för sig, ty på den tiden (likasom nu) fästades hufvudsakligast afseende på börd och rikedom vid besättandet af statens embeten och vid utdelandet af ärbetygelser.

Den tredje personen, ett par år yngre än greve Ernst von Tarnau, var en före detta polsk öfverste, som erhållit sitt afsked på grund af hemliga stämplingar och oredlig förvaltning. Hans namn var Boleslaw, och han var bosatt icke långt ifrån Tarnau, men norr om schlesiska gränsen och således i Polen. Han bebodde en liten landgård i närheten af den lilla staden Boleslawice, belägen en knapp half mil norr om gränsen till Schlesien. Före detta öfversten var fattig, men användes det oaktadt af sina rika vänner till agitationer, ty han egde ett godt och förslaget hufvud och utgick alltid från den synpunkten, att man aldrig borde lemna en sak oförsökt eller ett tillfälle obegagnadt.

På furst Demetrii ofvan anförda utrop svarade öfverste Boleslaw.

— Ni har rätt, min furste. Den tid, som nu är, tvingar oss att vara på vår vakt. Inkräkterne vinna mer och mer framsteg och . . .

— Men, afbröt greve Ernst von Tarnau, det kan väl inte vara omöjligt att sätta en damm för dessa framsteg.

— Vi hafva nog försökt det, svarade furst Demetrius, men hittills har det visat sig fruktlöst. Det polska folket

vet snart sagdt inte mera hvad det vill. Split och tve-
drägt råda öfverallt och för att öka eländet har ju Johan
Kasimir fegt öfvergifvit oss och flytt in i Schlesien. Hä-
ren och adeln hafva erkänt den svenske konungens öfver-
herrska och att . . .

— Hvad Johan Kasimir beträffar, så är han nu
återkommen, afbröt Boleslaw hastigt.

— Är han återkommen? utropade furst Demetrius och
Erns von Tarnau samtidigt. Och vi, som ej hört ett enda
ord derom!

— Jo, det är fullkomligt sanning, svarade Max von
Tarnau, som nu först blandade sig i samtalet. Jag var i
förrgård inne i Wielun och hörde der detta rykte bekräftas.
Konungen samlar omkring sig en ganska talrik här och
är beredd att segra eller dö i den förestående kampen.

— Nå, utbrast furst Demetrius, hvad sporde ni om
general Wresowitz och hans svenska besättning?

— Den far fram med samma oblidkeliga stränghet
nu som tillförne. Innevånarne lefva nära nog som fångar
i sina egna hem.

— Såå, yttrade fursten under det han gick med stora
steg fram och åter i rummet. Jag undrar väl när vi
skola slippa detta plågoris, som dag från dag trycker våra
skuldror allt tyngre?

— Många dagar till skall ej den svenska generalen
pina våra landsmän, bedyrade Boleslaw under det hans
mörka ögon sköto blixlar.

— Hur så, menade de tre andre och betraktade före
detta öfversten med frågande blickar.

— Hör på, svarade Boleslaw och såg sig omkring
liksom ville han utforska om lyssnare möjligtvis skulle ha
gömt sig bland möblerna . . . men vi äro väl ensamme?

— Alldeles ensamme, svarade furst Demetrius. Inga lefvande varelser mer än vi äro i rummet.

— Nåväl, inföll Boleslaw sedan fursten, grefve Ernst von Tarnau och dennes son tagit plats omkring det midt på golfvet stående bordet, allt är förberedt för en öfverrumpling af Wielun och . . .

— En öfverrumpling af Wielun! utbrast fursten bestört. Då vi sist talade om våra angelägenheter var ej detta vår mening.

— Visserligen inte, svarade före detta öfversten, som ej ogerna såg att han oakadt sitt missöde hugnades med denna titel, och hvilken vi för den skull också hädanefter vilja kalla så. Visserligen ej, men denna nya plan har helt och hållet runnit upp ur min hjerna. Ni kan fråga grefve Ernst derom, tillade han med stolthet. Han har till punkt och pricka gillat hvad jag föreslagit.

— Det är sannt, svarade Ernst von Tarnau. Planen är ytterst djerf men långt ifrån utförbar. General Wresowitz är en af de hårdaste krigare man känner och för att riktigt kunna qväsa till honom måste man också sätta hårdt mot hårdt.

— Men, ni tala alldeles i gåtor, mine herrar, svarade furst Demetrius. Jag är nyfiken som en qvinna och om ni ej . . .

— Vi kunna då lita på er, afbröt grefve Ernst von Tarnau.

— Lita på mig! utropade furst Demetrius Bolesky under det en fin rodnad spred sig öfver hans kinder. För hvem tar ni mig, mine herrar, eftersom ni tyckas tvifla på min fosterlandskärlek?

— Ej så häftig, min furste, svarade den sjelf häftige

Boleslaw och blef, såsom det oftast plägar hända, själf lugn då han såg att andra brusade upp.

— Nå, men så tala då ur skägget, svarade furst Demetrius och sänkte rösten en smula, liksom skämdes han för det utbrott han låtit komma sig till last. Jag kallar det för resten en skymf att på detta sätt tvifla på min fosterlandskärlek.

Vi vilja ej här gå berättelsen i förväg genom att yppa Boleslaws planer, utan låta dem genom handlingen träda i öppen dag.

Under det före detta öfversten talade rullade hans mörka ögon åt alla sidor. Rodnaden på hans kinder spred sig öfver hela ansigtet. Hans bröst arbetade tungt och händerne knöto sig våldsamt omkring det rikt inlagda sabelfästet. Och när han slutade sitt anförande med dessa ord: Vi måste segra, ty jag har så väl förberedt kampen, att ingen enda skall komma undan! då lyste hans mörka blixtrande ögon af en fanatisk glans. Han sprang upp och svängde sabeln omkring sitt hufvud under det han ånyo upprepade slutorden:

— Ja, vi måste segra, ty jag har så väl förberedt kampen, att ingen enda skall komma undan!

— Amen, amen, mumlade furst Demetrius och Ernst von Tarnau för sig själfve, och den först nämnde fortfor:

— Men, om det skulle gå galet för oss, och detta kan lätt hända, ty Wresowitz är ej att leka med och stadens besättning är ganska talrik, hur skall det då gå?

— I dylikt fall ha vi ej långt till schlesiska gränsen, svarade Boleslaw raskt. Öfver den skall ej Wresowitz våga att gå.

Grefve Ernst von Tarnau och hans son nickade ett stumt bifall till dessa Boleslaws ord. Endast furst Deme-

trius satt tyst och grubblande. Efter en stund upplyfte han dock sitt hufvud, fästade sina forskande blickar några sekunder på hvar och en af sine gäster och sporde slutligen:

— Hvar skall sammankomsten hållas?

— I skogen vid byn Dubowa, en fjerdedels mil härifrån.

— Vet nog hvar den är belägen, mumlade furst Demetrius för sig sjelf. Högt tillade han: När skall den ske?

— I morgon vid midnatt då fullmånen går upp.

— Men om saken har blifvit röjd i förtid? Om Wresowitz har låtit i hemlighet besätta platsen?

Boleslaw och hans vänner studsade och den först nämnde utropade:

— Det är inte möjligt! Men, fortfar han eftersinnande, *om* så skulle vara då återstår oss intet annat val, än att slåss till sista man.

Furst Demetrius mumlade för sig sjelf en mening den ingen annan kunde höra. Derefter utbrast han: Ja, den heliga jungfrun gifve vår rättvisa sak framgång! Min bigtfader skall i natt få hålla en messa för dess lyckliga utgång.

— Bigtfader, utbrast grefve Ernst von Tarnau och en tydlig afsky visade sig i hans ansigte. Jag måste bekänna, att jag aldrig kunnat med den långe och skranglige pater Josephus. Ända från det första ögonblick jag såg honom, vämjdes min själ. Jag tror ej att det finnes en mera skurkaktig person i hela kristenheten.

Då furst Demetrius förnam dessa ord drog först en mörk sky af vrede öfver hans ansigte, men denna känsla gaf snart vika för snopenheten. Han syntes en stund alldeles handfallen, men slutligen ryckte han upp sig och

svarade, under det han gick med stora steg fram och åter i rummet.

— Eder beskyllning, grefve Ernst von Tarnau, är ej riktigt på sin plats, och jag säger rent ut att det är eder lycka, att pater Josephus icke hör eder.

— Och hvarför? sporde Ernst von Tarnau trotsigt.

Fursten dröjde en stund med svaret. Slutligen sade han:

— Pater Josephus är jesuit.

Det intryck, som fursten väntat sig, uteblef alldeles. Kring Ernst von Tarnaus läppar spelade endast ett sarkastiskt småleende.

4.

— Nu har jag dig ändteligen fast, utropade Hans Roeder så snart furst Demetrius lemnat gården. Det var till Jeski Damowitz, som han yttrade dessa om ilska vittnande ord.

— Ja, nog har du mig fast ännu så länge, svarade Jeski lugnt, men...

— Åh, det ska' allt bli svårt för dig att rymma, afbröt Hans och knöt näfvarne under Jeskis näsa. Den djupaste hålan under hufvudtornet ska' nog förvara dig väl.

Största delen af tjenarne hade stannat kvar för att se hvad Hans ämnade göra med den gamle torparen, och när de förnummo dessa slottsfogdens ord uppstod ett doft mummel bland dem.

Detta mummel förekom Hans Roeder så hotande, att han genast gaf Jeski ett tecken att följa sig. Men innan torparen lemnade platsen sökte hans blickar Sergo Stenowitz. Den unge mannen stod lutad mot hufvudtornets mur och såg allvarligt ned framför sig. Tänkte han måne på hur han skulle befria den så oskyldigt behandlande gamle mannen?

Jeskis blick måste ha haft en ovanlig dragningskraft, ty Sergo upplyfte i detsamma sina ögon och mötte den gamle torparens. De blickar, som nu vexlades dem emellan, sade mer än tusen ord.

Till den längst ned belägna hålan under hufvudtornet (slottet hade dessutom två mindre dylika) hade Jeski Damowitz blifvit förd. När den tunga jernbeslagna dörren slöts efter honom och Hans Roeder tog afsked med några hänfulla ord sjönk han sakta ned på det fuktiga golfvet och mumlade för sig sjelf:

— Heliga jungfru, beskydda min stackars hustru och min unga dotter för den bofven Hans Roeder.

Trött och medtagen insomnade snart Jeski Damowitz. Han hade dock icke länge fått njuta af sömnen förrän han plötsligt vaknade vid ett rassel utanför dörren. Rätt så trött Jeski var så reste han sig likväl upp och stirrade ut i det becksvarta mörker, som herrskade inne i hans fängelse.

Rasslet utanför dörren fortfor och innan Jeski hann gnugga sömnen ur ögonen öppnades dörren och ett svagt sken från en lykta upplyste nödortfigt den usla hålan.

Lyktskenet var dock så pass starkt, att Jeski utan svårighet igenkände Hans Roeder. Sedan denne lyst ett par slag öfver hålan liksom för att öfvertyga sig om, att

allt var i sin ordning, sade han och blinkade med en viss förtrolighet åt Jeski:

— Vet du egentligen hvarför du är här?

— Nej, svarade Jeski sanningsenligt.

Detta svar förbryllade till en början Hans Roeder, men han hemtade sig likväl inom några sekunder och svarade:

— Det är du sjelf, ska' jag tala om.

— Jag sjelf, utbrast Jeskie Damowitz förundrad. Ja, det är ju sannt, fortfor han genast derefter och slog sig för pannan under det ett tydligt hånleende spelade kring hans läppar, det är ju du, som anklagat mig för sturskhet emot vår husbonde, och det ehuru du vet att den, som är aldra minst stursk, det är jag, det.

Hans Roeder teg några ögonblick. Derpå sade han:

— Och du vet ju orsaken hvarför jag anklagat dig?

— Måtte väl veta det.

Det kalla lugn, som Jeski Damowitz visade, retade slottsfogden ännu mera. Det lugn, som han påtvingat sig innan han begaf sig ned till fången, hade nu öfvergifvit honom.

— Ja, du vet hvarför du sitter inspärrad här, utbrast han ilsket. Det är jag, som satt hit dig, det är sannt. Du vet också orsaken dertill, men, du vet också, att du kan bli fri så snart jag vill.

— Nej, det vet jag rakt inte, svarade Jeski Damowitz med samma lugn som förut.

— Hvad! Vet du inte det?

— Nej, ty *du* eger ej makt att befria mig.

— Inte?

— Nej.

— Hvarför?

— Derför att du är satt af fursten att vakta mig.

Då Hans Roeder hörde dessa ord, smålog han.

— Nu gör du dig dummare än du i verkligheten är, svarade han. Vid din ålder borde man kunna tänka något längre än näsan räcker.

— Men, jag förstår inte, utbrast Jeski Damowitz och tog på sig en riktigt enfaldig uppsyn.

Arg och hämndlysten som Hans Roeder var föll han genast i den utlagda snaran.

— Jag kan låta dig komma undan när jag vill, ty jag ensam har nycklarne till ditt fängelse, svarade han, men jag fäster dock ett vilkor vid din frigifvelse.

— Låt höra, uppmanade Jeski Damowitz.

— Att du gifver mig din dotter och sedan svär vid den heliga jungfrun, att aldrig för någon menskelig varelse yppa att det var jag, som gjorde dig fri.

Utän att betänka sig en enda sekund svarade Jeski Damowitz:

— På det sista går jag in men ej på det första.

Vid detta svar tog Hans Roeder ett steg tillbaka, och tycktes för ögonblicket nästan tillintetgjord. Han var nära att tappa lampan, men kunde dock genast återvinna sin sjelfbeherrskning.

— Jaså, röt han och höll lyktan så nära Jeskis ansigte, att han nära nog svedde dennes ögonbryn, du vill således ej gifva mig Katicza till hustru?

— Nej, svarade Jeski med bestämdhet. Det kan aldrig falla mig in att gifva henne åt en sådan man, som du.

— Du vet att jag har makten i mina händer, och att jag kan hämnas grymt, svarade Hans Roeder, med yttersta möda tyglande sin vrede.

— Ja, det vet jag. Gör som du vill. Jag är be-

redd att lida hvilka qval som helst, men så mycket kan jag försäkra dig, att aldrig får du Katicza!

— Ha, ha, ha, skrattade slottsfogden ilsket. Jag vet nog hvem som Katicza håller kär, men så länge jag lefver ska' ingen . . . ha, jag tycker mig höra steg i trappan, afbröt han sig sjelf. Hörde inte också du sådana?

— Nej, svarade Jeski Damowitz lugnt. Det är ditt onda samvete, som . . .

— Tyst gubbe, röt slottsfogden och stampade ursinnigt i marken. Mitt samvete sköter jag sjelf, kom ihåg det. Men för att återkomma till Katicza och hennes älskare, så vet jag nogsamnt, att det är Sergo Stenowitz, som hon tycker om. Är det inte så?

— Jo, svarade Jeski Damowitz trotsigt. Men hvad rör det dig?

Han hade knappt hunnit tala till punkt, förrän ljudet af en liten ringklocka trängde ned till fängelset. Då slottsfogden hörde detta spratt han till, ryckte lyktan, som han under sednare delen af samtalet ställt vid dörren, till sig och störtade ut under det han sade:

— Det är husbonden, som kallar mig, men var du lugn, jag kommer snart tillbaka!

Med dessa ord slog han våldsamt igen dörren efter sig och pålade bömmen. Då han väl hunnit upp på borggården möttes han af furst Demetrius, som med stränghet tillsade honom att noga se om hästarne, och att dagen derefter, en half timme före midnatt, hålla åtta af de mest uthärdiga och snabba fullt sadlade. Derjemte befalldes han att sjelf rusta sig såsom till strid, samt utvälja tre af de pålitligaste och starkaste tjenarne att, äfven de beväpnade från hufvud till fot, medfölja.

Knappt hade slottsfogdens klumpiga steg försvunnit i

de trappor, som ledde ned till Jeskis fängelse, då en mensklig gestalt, som under hela samtalen legat gömd bakom dörren, reste sig upp.

— Fördömdt, att han skulle låsa till dörren, mumlade gestalten. Men, han kommer ju snart tillbaka, och då vill jag försöka om . . . om . . .

Hans mening slutade här i ett oredigt mummel.

5.

Då Sergo Stenowitz sett Jeski nedföras skyndade han beslutsamt in i den af slottets flyglar, der tjenarne hade sina bostäder. Inkommen i ett litet halfmörkt rum, der en qväfvande tobaksrök gjorde det nästan omöjligt att andas, stannade han och försökte att med sina skarpa blickar genomtränga halfmörkret. Men när detta ej lyckades banade sig en mustig ed vägen öfver hans läppar.

Sergo hann dock icke sluta den, förrän en låg snarkning från ena hörnet af rummet sade honom att han icke var ensam derinne.

— Undrar hvem det kan vara som ej hörsammat furstens befallning, tänkte han. Ah, fortfor han efter en stunds funderande, det är Josua. Han har varit sjuk ett par dagar efter ett fall, som han gjorde. Han är pålitlig, så att till honom kan jag tryggt anförtro mig.

Med dessa ord trefvade han sig fram till sängen och ruskade den snarkande. Till en början rörde denne ej på sig, men då Sergo blef allt mera hårdhänt, trängde slutligen ett grymtande läte fram öfver Josuas läppar. Den gamle tjenaren reste sig långsamt upp, gnuggade sig i

ögonen och då han icke såg annat än mörker omkring sig, utbrast han:

— Hin i alla drömmar! Jag tyckte att jag . . .

— Ni har inte drömt, fader Josua, afbröt i detsamma Sergo. Det är jag, Sergo Stenowitz, som väckt er.

— Jaså det är du. Nå, hvad är ditt ärende? Ska' jag nödvändigt ut med? Jag tyckte att . . .

— Nej, fader Josua, spektaklet der ute är slut. Jag har nu kommit hit för att tala med er derom.

— Jaså, tala då, uppmanade gubben Josua och gäspade så att munnen höll på att gå ur led.

Sedan ynglingen betänkt sig ett par sekunder utbrast han:

— Ni känner ju Jeski Damowitz?

— Om jag känner honom! Jo, det kan du sätta dig på. Jag känner också hans dotter Katicza, den vackraste flicka i halfva Polen, näst furstinnan Eleonora, förstås.

Alldenstund Sergo ej nu ville tvista med Josua om hvilken af dessa qvinnor, som hade företrädet, sade han:

— Nå, fader Josua, ni har väl hört hvad som händt gamla Jeski der ute på borggården?

— Nej, nej! Tala om det!

Sedan den unge mannen omständligt berättat om uppträdet, gjorde gubben Josua eld, satte armarne i kors öfver bröstet och sporde under det han skarpt fixerade Sergo:

— Och du tror, att det är Hans Roeder, som styrt till detta?

— Jag tror det inte, jag *vet* det.

— Ja, utbrast gamle Josua och kramade våldsamt skaftet på den långa knif han bar i bältet, jag har aldrig haft förtroende till den rödhårige schlesiern. Det finnes i

hans ögon något, som alltid sagt mig, att han är en inpiskad skurk, och jag stärkes ännu mera i denna tro derutaf att jag hvarje dag ser honom i sällskap med... men tyst... gick inte någon i dörren?

— Nej, det var bara blåsten. Hvem ser ni honom i sällskap med?

— Med... med... jo, bestämdt var det någon, som tog i dörren? Jag hörde fotsteg så säkert som jag står här.

— Nå, då ska' jag väl se efter.

Med dessa ord skyndade Sergo bort och undersökte noga dörren. När han kom tillbaka sade han:

— Dörren var stängd. Ni har hört fel, fader Josua.

— Kanske, svarade den gamle dröjande. Du ska' väl få veta hvarför jag anser Hans Roeder för en inpiskad skurk. Jo, det är därför att han hvarje dag umgås förtroligt med pater Josephus och...

Tyst, tyst för Guds skull, afbröt Sergo och lade sin hand på Josuas läppar. Det är synd att tala illa om en så helig man.

Josua lät i detsamma höra ett kort skratt, ej olikt en hästs gnäggning. Derpå sade han, under det han förde sin mun intill Sergos ena öra:

— Sanna du mina ord. Pater Josephus är en inpiskad skurk, han också, ty han är jesuit.

— Kan väl vara, inföll Sergo otåligt, men det är inte för att tala derom som jag väckt upp er. Ni vet hvad det är om för en sak?

— Om Jeski Damowitz?

— Ja!

— Nå, hvad vill du att vi ska' göra? Der nere i hålorna är han säkert bevakad och om jag rätt känner

Hans Roeder, så är han inte den, som i första hugget släpper sitt tag.

— Det vet jag nog, svarade Sergo Stenowitz, men därför har jag också uppgjort en plan, som jag tror ska' lyckas.

— Låt höra den.

Sergo Stenowitz lade nu sina läppar intill Josuas högra öra och hviskade en ganska god stund allt under det han ifrigt gestikulerade med armarne. Då han slutat inföll Josua:

— Din plan är god. Ett stort mod behöfves dertill och jag vet att du har ett sådant. Den heliga jungfrun vare med dig. Jag ska' understödja dig så mycket jag kan, var säker på det.

— Tack, tack, svarade Sergo och tryckte den gamles händer. Snart nog ska' det afgöras.

Efter dessa ord lemnade ynglingen den gamle, som återigen kastade sig ned på bädden och funderade öfver hvad han nyligen hört.

— Ja, mumlade han slutligen och for med båda händerna öfver de tunga ögonlocken. Sergos plan är god och med sin fintlighet ska' han nog kunna bringa den till en gynsam utgång.

Några minuter derefter snarkade gamle Josua lika godt som då Sergo väckte honom.

Han hade knappt hunnit fullborda den första snarkningen, då en lång och mörk skepnad sakta reste sig upp från den bortersta vrån, dit det svaga eldskenet ej kunnat framtränga och dit Sergos undersökning ej sträckt sig. Skepnaden skred sakta mot dörren, öppnade den varsamt och trädde ut. Väl utkommen på borggården undslapp en suck af lättnad hans bröst på samma gång som han, knytande händerna af vrede, mumlade för sig sjelf:

— Ett anslag mot mitt och Hans Roeders lif är å bane, det hörde jag tydligt, efter som våra namn nämndes. Men, jag ska' nog omintetgöra alla djefvulens konster. Om de ha pater Josephus till sin fiende är deras undergång gifven!

Efter denna monolog ilade den långskranglige patern skyndsamt till slottsfogdens bostad, men då han ej fann den sökte der, styrde han sina steg upp till slottet. Hans mening var att tala med furst Demetrius och för honom yppa sina farhågor.

Sergo fick vänta ganska länge innan Hans Roeder kom tillbaka. Under denna tid sysselsatte han sig med att reda ut ett långt rep, som han hade virat omkring lifvet, samt att undersöka om hans vapen voro i ordning.

Liksom allt annat här i verlden tog också *hans* väntan ett slut. Tunga och klumpiga steg och nästan mellan hvar och ett en mustig svordom, hördes uppifrån trap-porna. Sergo skyndade också att gömma sig på det ställe, der han förut legat dold. Till yttermera visso höll han dock sina vapen i beredskap, ty en händelse kunde ju göra att Hans Roeder upptäckte honom och då vore en strid på lif och död oundviklig.

Men slottsfogden hade nu annat att tänka på, än på smygande fiender. Jeskis envisa vägran att gifva honom sin vackra dotter till hustru retade honom på det högsta och han gaf därför sin öfversvallande vrede ständigt luft i de mest hatfulla utgjtelser. Då han satte den tunga nyckeln i dörren hörde Sergo, som låg endast ett par al-nar ifrån denna, honom frammumla dessa ord:

— Jag måste ega Katicza, äfven om hennes egande skulle kosta Jeskis och Sergos lif.

Om den sist nämnde hittills varit besjälad af någon misskundsamhet för slottsfogden, så försvann nu med ens denna känsla då han förnam Hans Roeders oförsonlige sinnelag. Han var nu fast besluten att till hvad pris som helst göra honom oskadlig.

Under det Hans Roeder frammumlade ofvanstående hotelse hade han öppnat dörren till Jeskis fängelse. Denne höll just på att slumra in då han så olägligt väcktes af sin fiendes ankomst.

— Hvad nu, unnar du mig inte ens några minuters sömn, utbrast Jeski. Det är . . .

— Sömn, afbröt Hans Roeder och skrattade hånfullt. Sömn! Nej, pass du! Jag vill nu ha ditt bestämda svar.

— Du har en gång fått det.

— Och du har inte ändrat dig?

— Nej.

Det var i dessa ögonblick som den lurande Sergo kröp med ormens ljudlöshet och smidighet fram till dörren, der han intog en afvaktande ställning bakom slottsfogdens af det matta lyktskenet svagt upplysta gestalt.

— Jaså, inföll Hans Roeder och gnisslade med tänderna, men då ska' du också lida ett så grymt straff, att ingen ska' kunna uppfinna ett dylikt.

Och då slottsfogden uttalade dessa ord drog han till hälften en liten dolk ur bältet. Vid åsynen häraf lutade sig Sergo så långt framåt, att hans hufvud nära nog vidrörde slottsfogdens rygg. Jeski Damowitz var också så upptagen med att följa den lilla dolkens rörelser, att icke heller han märkte Sergos närvaro.

— Jo du, utbrast Hans Roeder och skrattade hån-

fullt, du ser den här lille tingesten! Jag fick den af pater Josephus för ett par månader sedan. Den fromme gudsmannen har sjelf invigt honom och stänkt det helgade vigvattnet på den. Ha, ha, ha! Kanske att du vill smaka hur den biter?

Med dessa ord lyfte Hans Roeder det skarpslipade vapnet öfver den värnlöses hufvud. Jeski gaf till ett rop af förskräckelse, men ljudet af detta rop hade knappt hunnit bortdö, förrän scenen plötsligt förändrades. I stället för det hånskratt, som Hans Roeder hade på läpparne frambröt öfver dem en dof förbannelse, hvilken dock genast tystades af ett väldigt knytnäfs slag.

Det var Sergo, som just i det afgörande ögonblicket störtat sig öfver Hans Roeder och medelst ett kraftigt slag kastat honom till marken, hvarvid den lilla lyktan slocknade och slottsfogden i första häpenheten tappade mordvapnet. Bind honom fort, stönade Sergo och fasthöll med all sin kraft slottsfogdens armar. Ett långt rep ligger bredvid mig. Sök genast reda på det, fader Jeski.

Den gamle, som nu igenkände Sergos röst skyndade sig att hörsamma befallningen och inom kort var Hans Roeder säkert bunden till händer och fötter, samt en näsduk stoppad i hans mun.

— Se så, fortfor Sergo under det slottsfogden gjorde fåfänga försök dels att bli fri, dels att skrika, sök nu reda på mästers långa kapp. Hans Roeder och ni, fader Jeski, ä' vid samma längd. Jag har fått reda på nyckelknippan. Bara vi få låsa in den här skurken, som väl må smaka på hur det kännes att dväljas i den håla, dit han skickat så mången oskyldig, så kastar ni kappan öfver axlarne, fäster nyckelknippan i bältet och skramlar med den såsom Hans Roeder plägar göra, och sedan ska' det vara bra mo-

tigt för oss, om vi ej skulle kunna komma undan! Men vänta, fortfar han då Jeski Damowitz ville skynda undan, ni måste också taga slottsfogdens mössa på er för bättre säkerhets skull. Se här är den.

Trots alla Hans Roeders slingringar och vändningar på kroppen inlåste Sergo Stenowitz honom och fick han sålunda i ensamheten öfvertänka allt det onda han gjort sig skyldig till.

Men uppför de smala och krokiga trapporna ilade Sergo Stenowitz och Jeski Damowitz de fortaste de kunde. Uppkomna på borggården sågo de icke till en enda meniska. Hela det väldiga slottet tycktes ligga i en djup, dvallik sömn.

6.

Öster om den ofvan nämnda byn Dubowa låg en mörk och djup skog, der och hvar genomskuren af försåtliga träsk, öfver hvilka den med stigarne obekante vandraren hade svårt att komma utan fara för lifvet.

Det är till denna skog, som vi nu föra läsaren natten efter furst Demetrii, grefvarne von Tarnaus och före detta öfverste Boleslaws samtal i den först nämndes arbetsrum.

Den glänsande fullmånen hade nyss visat sig öfver de östliga skogarnes toppar, hvilka mer och mer försilfrades af hans strålar, då tvenne ryttare kommo färdandes i sakta mak från byn Dubowa.

Vid en af tvärvägarne lyftade nattvinden den ene ryttares kapuschong bort från hufvudet, och i och med det

samma belyste fullmånen en tonsurerad hjessa. Ryttaren var således en munk. Och ehuru vi ej förut för läsaren framställt hvarken hans anletsdrag, hans ansigtstryck, eller hans kroppsställning, kunna vi dock omtala att han var furst Demetrii bigtfader, den skenhelige och långskrangelige skurken pater Josephus.

Hans följeslagare igenkänna vi genast. Det var Hans Roeder, furst Demetrii hämndgirige slottsfogde.

Sedan de båda männen under tystnad färdats öfver den farligaste delen af det träsk, som låg i sjelfva brynet till den stora skogen öster om Dubowa, och ändteligen hade kommit på fast och säker mark, utbrast Hans Roeder:

— Det var länge sedan jag befann mig i en sådan själaångest.

— Inte ens när du låg i den underjordiska hålan? sporde pater Josephus med gäckande ton.

Hans Roeder vände för några minuter bort hufvudet. Derefter svarade han:

— Nej, inte ens då, vördige fader.

Samtalet afstannade här för en stund och detta i följd deraf att ryttarne hade all möjlig möda ospard att finna den väg, på hvilken de måste färdas för att komma till målet.

Sedan den smala och nästan oländiga stigen ändteligen var funnen, undslapp en suck af lättnad pater Josephi bröst och han utbrast under det han gjorde korstecknet:

— Nog ha vi varit i en dödlig ångest, min son, men, som jag tror, ändock ej i större förfäran än Popiel den andre, som regerade i Polen år 815.

— Hur så, vördade fader, menade Hans Roeder. Berätta för mig om denne Popiel.

— Min son, svarade pater Josephus, som var en ganska lärd herre, och som med förkärlek ända sedan ungdomen studerat Polens historia, i de sägner, som ännu finnas upptecknade på pergament, finner den, som med allvar forskar deruti, många besynnerliga drag. Under min klostertid gaf jag mig ingen ro hvarken natt eller dag, förrän jag inhemtat så mycket af vår historia att mitt sinne kunde känna sig lugnt. Det är med ett folk alldeles som med . . .

— Men, vördige fader, vågade Hans Roeder afbryta, hur lyder historien om den der Popiel?

— Ah, du påminner mig om den der saken, utbrast munken och drog kapuschoöngen till rätta. Jag vill nu förtälja den för dig. Men säg mig först om vi äro på rätta vägen, så att jag ej vidare behöfver oroa mig?

Vi äro det, vördade fader, svarade Hans Roeder, under det hela hans utseende liksom tycktes säga: Skall bli nöjsamt att höra hvad det kan vara för en historia, som i ryslighet kan jemföras med den jag har att berätta om den underjordiska håla, der jag inspärrat Jeski Damowitz och der jag sedan sjelf i många timmar måste lida af grundens alla qual.

Sedan pater Josephus tagit sig en stark funderare började han:

— Lesko den tredje hade två söner. Den ene af dem, Popiel den andre, stod helt och hållet under inflytelse af en herrsklysten och högmodig qvinna, hvilkens namn jag förgäfves sökt i annalerna. För att befästa sin makt lät han förgifta sina två farbröder och lefde derefter försjunken i alla de laster, som vidlåda en i grund och botten sedeslös menniska. Han glömde att hans af polackarne med rätta prisade och uppburne fader helt och

hållet förlorat deras förtroende och tillgifvenhet genom sina utsväfningar. Men, fortfor den fanatiska jesuiten och lyfte sina knotiga fingrar mot himmelen, det finnes en hämnande rättvisa, och den skall hämnas på de svenske kättare, som nu inkräktat vårt land, såsom den hämnades på Popiel den andre. Hör, min son, fortsatte han och hans mörka ögon gnistrade af en djefvulsk eld, hör hur det gick med honom!

Sedan munken efter detta häftiga ordsvall hemtat andan fortsatte han:

Popiel och hans gemål blefvo ej längre ostraffade. Af de mördade farbrödernes kroppar alstrades en mängd råttor, som i förfärande mängd spridde sig öfver hertigens palats. Förgäfves sökte han att utrota dem. De förökade sig dag ifrån dag och till slut måste Popiel och hans gemål taga till flykten. De stamade slutligen vid sjön Guplo och inneslöto sig der i en fästning. Men oaktadt vattnet, som stundtals upprördes af stormarne; oaktadt fästets starka och för fiender öfverstigliga murar, samt oaktadt de rundt omkring upptända eldarne, hvilka dag och natt flammade som väldiga bål, kunde likväl råttorna ej utestängas. Förökade i tusental inträngde de i fästningen och uppåto slutligen Popiel den andre och hans gemål. Nå, min son, slutade pater Josephus och betraktade nyfiket slottsfogden, voro dina qual i den underjordiska hålan att likna vid dem, som Popiel och...

— Min fader, afbröt Hans Roeder under det en lätt rysning skakade hans gestalt, äfven jag hade en försmak af hvad det vill säga att marteras af dessa glupska djur. Bunden som jag var till händer och fötter kunde jag omöjligt freda mig från dem och på mina händer synas ännu djupa sår efter deras spetsiga tänder. Hade ej ni, vördade

fader, kommit i rätt tid, skulle jag utan tvifvel fått dela Popiels och hans gemåls öde. Förbannelse öfver Jeski Damowitz och Sergo! Om jag hade dem . . .

— Stilla, stilla, min son, afbröt pater Josephus hastigt. De ska ej undkomma oss. Vål lyckades det dem att för ögonblicket fly undan, men du kan vara säker på att jag har långa armar och många vänner i Wielun. De ha naturligtvis flytt dit, men om de tro att de äro i säkerhet der, så bedraga de sig! Haf blott tålamod! Bara furst Demetrius och hans följe hinner fram, skola vi nog smida vår plan så säkert, att den aldrig kan förfelas.

Dessa munkens ord ingåfvo Hans Roeder nytt hopp. Men efter en stund fördystrades hans anlete, och han sporde, under det han fästade frågande blickar på munken:

— Men säg, vördade fader, kunna vi lita på folket i den afgörande stunden?

— *Folket*, utbrast pater Josephus med tonvigt på detta ord och under det ett föraktligt leende spelade kring hans tunna läppar. Folket? Hvad menar du med folket, min son?

Hans Roeder, som en stor del af sin ungdom vistats i Schlesien, der förhållandena voro olika mot i Polen, visade en helt förvånad mine då han utbrast:

— Den stora massan; polska nationen.

Vid dessa Hans Roeders ord spelade ett medlidsamt och på samma gång hånfullt leende kring munkens läppar, och han utbrast, sedan han lättat sitt hjerta med ett likaledes hånfullt skratt:

— Polska nationen! Hvad är den, tror du? Den utgöres endast af konungen, woiwoderne, adelsmännen, prester, munkar och de mera förmögne. Alla de andre äro

slafvar, hvilkas ord och vilja alls ingenting betyda. Der har du den polska nationen, min son!

Om Hans Roeder, som ej kunde räknas till någon af här uppräknade klass, varit infödd polack, skulle han naturligtvis harmats öfver den ringaktning för den stora massan som låg i munkens ord, hvilka dock inneburo på samma gång skarp sanning och på samma gång en koncentrerad polsk historia, men nu nöjde han sig blott med att rycka på axlarne och påskynda gångarens steg.

Pater Josephus följde hans exempel och inom kort hade de båda ryttarne uppnått målet för sin resa, en ej långt från skogsbrynet liggande öppen plats, öfver hvilken hundratals skuggor skymtade fram och åter. Då pater Josephus märkte att så mycket folk redan var församladt på slätten, höll han inne sin springare och utbrast under det han förnöjd gnuggade de knotiga händerna:

— Kunde väl tro att min uppmaning skulle efterföljas. Ah, fortfor han och hans mörka ögon glänste ännu högre då han varseblef den ena skaran efter den andra larmande och tjutande af ilska, tåga in på den öppna slätten, det är en massa hungriga vargar och de skola sannerligen ej rygga tillbaka när bytet vinkar dem.

Denna sista mening uttalade han mera för sig sjelf. Sedan han en stund liksom grubblat öfver sina egna ord, fortfor han, vänd till Hans Roeder, som med intresserade blickar betraktade det rörliga lifvet, öfver hvilket fullmånen göt sitt magiska silfverskimmer:

— Bytet är svensken i Wielun. Innan fullmånen nästa gång försilfrar stadstornen skall dödsengeln ha gjort sin skörd bland de usle kättnarne. Ack! slutade munken och lyfte fanatiskt båda händerna mot himmelen, ack, om

de alla hade blott ett enda hufvud och att jag egde kraft, att med ett enda hugg...

Oförtänt blefvo munkens ord här afbrutna af en ryttartrupp, som i karrier närmade sig. De ankommande voro furst Demetrius och hans gäster.

7.

Hos den på slätten krälände, larmande och tjutande folkmassan voro alla lidelser lössläppta. Hatet till svenskarne var så stort, att polackarne ofta under denna sinnesstämning förlöpte sig och dymedelst lättare blefvo ett byte för sina mera lugna och öfvervägande motståndare.

Munkar och prester voro isynnerhet verksamme i att uppreta massorna och de kunde så mycket bättre lyckas häruti som folkmassan blindt trodde på dem. Det var också denna blinda tro, som efter hand undergräfvade Polens sjelfständighet och gjorde att det utan svårighet kunde blifva ett lätt byte för inkräktarne.

Då furst Demetrius och hans följeslagare ändteligen hunno upp pater Josephus och Hans Roeder, sade den förstnämnde, i det han pekade utåt slätten:

— Så mycket folk!

— Ja, utbrast Boleslaw under det han förnöjd gnugade händerne, det der bådär ej något godt för svensken. Låtom oss genast rida in i flocken.

Vid åsynen af ryttarne afstannade larmet hastigt. De slafviske bönderne, vane att i adelsmännen se sine herrar, blefvo nu lika ödmjuka som de förut varit trotsiga. Hufvud-

bonaderna flögo hastigt af och den bleka månen lyste nu en ganska lång stund dels på kala hjessor, dels på hufvuden med yppig hårbeklädnad.

Just som furst Demetrius ämnade tala till den krälande menniskomassan, som nyfiken skockade sig omkring hans och hans följeslagares hästar, framred adelsmannen Gninski. Denne Gninski var en af Polens ädlaste söner, stark svenskhatare och omutlig fosterlandsvän. Aderton år efter detta möte i skogen vid Dubowa, eller 1674, var det han, som vid Johan Sobieskis val till Polens konung höll det sällsamma tal, hvars början vi här anföra och hvilket mest bidrog till att på polska thronen sätta den hjelte, som sedermera den 12 september 1683 utanför Wiens portar i grund besegrade turkarne under Kara Mustapha och de af Tekeli uppviglade ungrarne och genom denna bragd räddade det vestra Europa från att öfversvämmas af de vilda ottomaniska horderna. Gninski var då woiwod af Kulm.

— Liksom fordom Johannes Döparen, yttrade han, beredde väg för Messias, likaså bereder republiken, då den förlänar konungavärdigheten åt Johan Sobieski, vägen för sin skyddspatron, hvars namn är Johannes. Jungfru Maria välsignade Johannes i dess moders sköte; drottning Maria Lovisa, Kasimirs gemål, har välsignat konung Johan, då hon gift honom med Maria d'Arquien, denna ocean af evangeliska fullkomligheter . . . Det är en lördag, dagen före trefaldighetsdagen, som vi äro alla församlade för att utvälja Johan. Han är sjelf en trefaldighet: *Vår son, vår far och vår konung.*

På detta sätt smickrade de polske adelsmännen sina store konungar, och att de icke allenast haft utan äfven ännu

hafva sine efterföljare, derom kan intet tvivel vara rå-
dande.

— Ädle herrar, utropade Gninski och helsade med en rörelse af handen Demetrius Bolesky och dennes följeslagare. Jag helsar eder välkommen. Genom öfverste Boleslaw har jag förnummit, att I ären villige att med lif och blod försvara vår rättvisa sak mot inkräktarne. Och här, fortfor han och utsträckte handen mot den tätt sammanpackade menniskomassan, här sen I också vårt stöd. Det är ett folk, som lidit mycket, och som nu ingenting mera begär än att få kräfva hämnd på sine förtryckare.

En gammal polsk bonde trädde i detsamma fram och talade på sina kamraters vägnar.

— Ja, sade han, Gud och den heliga jungfrun och alla helgonen veta nog att vi lidit mer än någon menniska kan ana. Som vilda djur hafva svenskarne jagat oss i skogarne och öfver stepperna. De hafva inträngt i våra hem, slagit oss, våra hustrur och barn och borttagit det lilla vi hade att äta. Det finnes ingen polsk bonde, som ej känner till ordspråket: »En menniska är aldrig olycklig, så länge hon har något att äta», men nu hafva vi på länge ej haft en enda brödbit i våra hem och derfor äro vi olyckliga. Det finnes ingen enda dag, utan att flere af våra landsmän dö af hunger under det våra fiender befästa sig i städer och borgar och lefva kräsligen, samt håna oss i vårt elände. Men, fortfor den gamle och blickade dystert omkring sig, detta är ej ändock det värsta, som händt oss. Om bara främlingarne ville låta oss behålla vår dyrbara religion okränk, skulle vi ändock hafva ett hopp att förtrösta vid, men nu unna de oss ej ens den fröjden. Så fort de se att de kunna göra våra kyrkor

och kloster någon skada, äro de ej sene dertill. För ej så många dagar sedan kom en ströfkår af de i Wielun förlagde svenskarne till byn Luszow. De fromme munkarne, Gud beskäre dem en evig salighet, höllo just på med messan och alla bynnevånarne hade andäktigt församlat sig i klosterkyrkan. Då inrusade de kätterske främlingarne, hånade de helige fäderne, drucko ur vinet och bortförde under hånskratt silfverbilden af den heliga jungfrun. Sedan de fullständigt plundrat klostret, kom ordningen till byn och när ryttarne ändteligen redo derifrån hade innevånarne ej ens qvar så mycket mat, att de kunde släcka den första hungern. Dessa gudlösa helgerån fordrar hämnd och . . .

— Min vän, afbröt nu öfverste Boleslaw och hans kraftiga stämman hördes af alla de församlade. I skolen ej mera behöfva svälta. I Wielun finnas stora förråd och många rika främlingar hafva der sin bostad. Det jäser i hela denna trakt och så snart ni, hvilka jag kallat hit, intagit staden, skola flere komma efter för att göra ett rikligt byte. Viljen I alltså följa mig?

— Ja, ja, skrek hela denna af hat förblindade massa och bössor, sablar, pistoler, dolkar och andra mordvapen försilfrades i det klara månljuset och gåfvo en spöklikt hemsk anstrykning åt den lifliga taflan.

— Nu är kättarnes nndergång gifven, hviskade Boleslaw till furst Demetrius. När hämnraseriet väl en gång bemäktigat dessa slafvar, skall det vara omöjligt att hejda dem förr, än de ej finna något föremål att öfva sig på!

Furst Demetrius svarade ej. Endast en stum nickning gaf tillkänna, att han gick in på Boleslaws mening.

— Men, inföll nu Ernst von Tarnau, om general

Wresowitz skulle ha annat oråd och efterskickat förstärkingar, då blir den sista villan värre än den första!

— Bah, svarade öfverste Boleslaw under det ett öfvermodigt småleende spelade kring hans läppar. Hvem skulle kunna förråda oss?

Om han just i detsamma sett sig tillbaka skulle han mellan grenarne af de buskar, som lågo tätt bakom hans häst, fått se tvenne mörka ögon fästade på sig. Ingen af hans följe varseblef heller den dolde spejaren.

Sedan det blifvit afgjort att Max von Tarnau skulle, vägledd af några med vägen förtrogne bönder begifva sig tillbaka till slottet Ilza för att hemta Eleonora, uppställde Boleslaw och Gninski den församlade allmogen. Pater Josephus red derefter längs fronten af skaran och höll ett upphetsande tal allt under det han visade bilden af den korsfäste. Detta förfelade ej heller att ytterligare upp-egga bönderne, hvilka redan förut voro ifrige att anfalla Wielun. Hoppet om rikligt byte var en af de mäktiga sporrarne dertill; nu kom också religionen och ökade fanatismen.

Efter det pater Josephus ändteligen uttalat sin välsignelse öfver företagets lyckliga utgång, började öfverste Boleslaw det tåg, hvars slut skulle blifva så ödesdigert, ej allenast för den svenska besättningen i Wielun, utan äfven för trakten der omkring.

Furst Demetrius, Ernst von Tarnau och Gninski följde också med, men höllo sig visligen bakom skaran, för att så fort som möjligt kunna sätta sina personer i säkerhet, om behofvet så kräfde. Pater Josephus och Hans Roeder voro deremot i de främsta leden, uppmuntrande till mod och våldsamheter.

De i buskarne bakom Boleslavs häst spejande ögonen syntes icke mera till. De hade försvunnit och med dem deras egare redan innan tåget började.

II.

Under blodbadet.

1.

På en ganska anseelig höjd, belägen emellan Wielun och den lilla floden Olesznica, låg det gamla och illa skötta slottet med delvis förfallna murar och bristfälliga tak. Genom att passera en smal gata kom man fram till nämnde slott, som alltså icke allenast hade öppen kommunikation med staden, utan äfven beherrskade 'densamma emedan det låg betydligt högre.

General Wresowitz, som erhållit Karl X Gustafs befallning att vakta denna del af landet och på samma gång hafva ett vaksamt öga på den till Schlesien undflydde Johan Kasimir, bebodde ej slottet, dels för dess bristfällighets skull, dels därför att han derifrån icke skulle kunna hålla stadsborne i en så sträng tuktan som han ansåg nödigt i denna stormiga tid. Han hade för den skull tagit sin bostad vid stadens förnämsta gata, hvilken bar namnet Johannesgatan efter Polens skyddspatron. Härifrån utdelade han sina befallningar, skipade sträng rättvisa, straffade oblidkeligt och höll sorgfällig utkik öfver staden och nejden.

Wieluns innevånare darrade för hans strånghet, men kunde ändock ej annat än högakta honom för hans omutliga rättvisa, ty han ransakade alltid först omsorgsfullt innan han dömde. Men befanns då någon vara skyldig till det brott, för hvilket han anklagades, då tjenade det till ingenting att begära nåd, ty i dessa tillfällen var Wresowitz hård som klippan. Derigenom skapade han också en disciplin, som var af jern, och som möjliggjorde för honom att med sin lilla besättning hålla det åt honom uppdragna området i tygeln.

Aftonen före den natt, under hvilken sammankomsten i Dubowaskogen egde rum hade dock Wresowitz inbjudit ett stort antal af stadens förnämsta familjer till en fest på slottet. Den svenske generalen firade nemligen sin födelsedag och som han på länge ej märkt att några nämnvärda oordningar förefallit hvarken i staden eller i dess omnejd, ville han med ett så lysande gästabud som möjligt fira denna åminnelse-dag i sitt lif. Under de förra åren hade alltid krigsbestyren upptagit denna dag, och det var nu tre år sedan han firade sin födelsedag.

Redan i skymningen tändes ljus i slottets alla fönster och straxt derefter började gästerne att anlända. Dessa bestodo icke uteslutande af polska familjer; äfven främlingar, som dels voro bosatta i staden, dels för tillfället vistades der; hade blifvit inbjudna.

Det var en brokig samling, som denna afton rörde sig i det gamla slottets salar, hvilka, om dess väggar egt tal-förmågan, nog skulle kunnat berätta mycket om fordna tiders brott och dygder, om de polske adelsmännens kamp mot alla nya anordningar, som hade till ändamål att kring-skära deras liberum veto och betaga deras nie pozwalam (jag samtycker icke) all betydelse; om lysande fester från

Sobieskis (Johan III:s) dagar; om hur Kasimir, som jemte sin moder enkedrottning Richsa, måste fly och slutligen af polska utskickade anträffades såsom munk i klostret Cluny i Paris och fördes tillbaka, här tillbragte några dagar, samt om mycket annat, som här timade under de tider, då Polen stod på höjden af sin makt och var en af Europas mest inflytelserika stater.

Men dessa lysande dagar voro nu förbi. Af hela denna glans och dessa minnen återstodo endast de af tidens tand halft förstörda murarne, det der och hvar söndriga taket, hvarigenom regn och snö banade sig väg och de tomma salarne med sina ömsom halft förruttnade, halft nedbrutna fönsterbågar och dörrposter såsom ett bevis på, att mot tiden finnes ingenting hållbart.

I de salar, der gästerne skämtade, dansade och drucko, hade Wresowitz låtit öfverstryka de mer i ögonen fallande skröpligheterna. De för tillfället botade refvorna skulle dock snart framstå i en ännu större fulhet.

Det af många och rika rätter dignande gästabudsbordet hade blifvit afdukadt. Skummande pokaler framsattes i stället och nu skulle det vara vinguden förbehållet, att med allsmäktig hand föra spiran. Midnatten var länge sedan förbi, men ännu tänkte ingen på att bryta upp. Hvarför skulle de också ej kunna få glädjas under dessa korta timmar medan frid ännu herskade i samhället.

På det tal, som provinsens woiwod eller palatin hade hållit till ära för Wresowitz, ämnade denne just svara, då ett starkt buller i trappan kom honom att hålla inne dermed. Vapenskrammel hördes ända upp till gästabudsalen och Wresowitz stod sjelf i begrepp att underrätta

sig om hvad som var på färde, då en officer likblek instörtade.

Vid hans åsyn uppgåfvo fruntimren ett anskri. Herarne drogo sina värjor, beredde på allt.

— Hvarför denna häftighet, sporde Wresowitz och gick emot officeren. Har ni . . .

— Herr general, afbröt denne. En polsk yngling störtade helt nyss in i slottet och ville nödvändigt träffa er. Efter mycket bråk med honom fick jag ändteligen veta hans ärende. Han omtalade då, att ett uppror utbrutit i närheten, och att en stor mängd händer, polske soldater och annat löst folk marscherade på staden för att i natt bemäktiga sig densamma. Han sade sig till och med kunna namngifva upprorets ledare och . . .

— För in honom, befallde Wresowitz strängt.

Några ögonblick derefter stod Sergo bugande inför Wresowitz. Under några sekunder lät han sina blickar öfverfara gästerne, derpå fäste han dem stadigt på generalens ansigte.

— Nå, utbrast denne, du säger dig ha viktiga saker att omtala. Fram med hvad du har på hjertat.

Sergo Stenowitz, ty det var han, som i Dubowaskogen lurat bakom öfverste Boleslaws häst, omtalade derefter allt hvad han sett och hört der. Då han slutat, sade generalen:

— Känner du till upprorets ledare?

— Ja.

— Deras namn?

— Öfverste Boleslaw.

— Öfverste Boleslaw, upprepade Wresowitz och ansträngde sitt minne. Jag har ej hört talas om någon

annan Boleslaw än en, som förut varit öfverste, och som nu . . .

— Ja, det är just densamme, afbröt Sergo Stenowitz.

— Aha, är det den karnaljen! Ni må tro, mine her-
rar, fortfor han och vände sig till sina officerare, att den
der före detta öfversten är en slipad sate, och jag ångrar
nu att jag släppte honom lös, då jag för ungefär en månad
sedan hade honom i mina händer. Nå, slutade han och
vände sig åter till Sergo. Känner du flere af upprors-
männens anförare?

— Ja, herre, grefve Ernst von Tarnau och hans son,
samt . . .

— Ernst von Tarnau, upprepade generalen ett par
gångar, honom känner jag ej.

— Han bor på slottet Tarnau straxt inom schlesiska
gränsen.

— Sää! börja nu också schlesierne att röra på sig!
Ah, jag förstår! Det är Johan Kasimir, som uppviglat dem.
Men flere namn måste jag hafva!

— Jag känner ej flere, svarade Sergo med dröjande
stämma, ty det föreföll honom nära nog vidrigt att an-
gifva sin husbonde, som aldrig gjort honom något illa. Då
han ilade upp till slottet hade han visserligen fattat denna
föresats endast för Jeski Damowitz' skull, men då han
slutligen tänkte på, att det egentligen var Hans Roeder
som traktade efter hans lif, beslöt han sig för att i stället
angifva denne. Han stod just i begrepp att uttala hans namn,
då generalen röt, under det han häftigt stampade i golvet:

— Jag hör nog på tonfallet i din röst, att du känner
flere. Om du förtiger deras namn, så kommer det icke
att gå dig väl, lägg detta noga på hjertat, ty då ämnar
jag behandla dig såsom spion.

— Jag har icke tänkt att förtiga deras namn för er, nådige herre, svarade Sergo ödmjukt, men då jag tänkte att så obetydliga personer ej...

— Obetydliga! utbrast general Wresowitz. Ingen är obetydlig då han är upprorsman, han må vara af hur ringa börd som helst. Derfor fram med namnen!

— Hans Roeder, slottsfogde på Ilza och pater Josephus, bigtfader derstädes.

— Ser man på bara, ropade Wresowitz. Det är minnsann ej några obetydliga personer, isynnerhet den der bigtfadren. Polens munkar och prester hafva alltid mest envist stått oss emot och den der ligan fruktar jag mer än en här af soldater, ty den strider med listens vapen. Men eftersom grefve Boleskys bigtfader är med i...

Längre hann ej generalen, ty från den närbelägna stadsporten brakade en full salfva, hvarjemte ångestskri förnummos utifrån.

De äro redan framkomne, skrek Sergo Stenowitz och rusade ut ur salen utan att någon gjorde den minsta rörelse för att qvarhålla honom. Gud beskydde Katicza, fortfor han under det han ilade utför trappan. Hade jag kunnat ana detta, skulle jag aldrig yrkat på att hon skulle följa med. Men nu kan det inte ändras. Vi måste finna oss i vårt öde.

Genom flyende och skrikande människohopar, som öfverallt trängdes på gatorna lyckades det ändteligen Sergo att bana sig väg till östra utkanten af staden, der han försvann i en till hälften förfallen koja, hvilken, att döma af dess utseende, bättre skulle passat till bostad för djur än för människor.

Efter en kort öfverläggning mellan öfverste Boleslaw furst Bolesky och grefve Ernst von Tarnau beslöts det att slottsfogden Roeder, som väl kände till icke allenast belägenheten, utan äfven hvar stadens besättning fans posterad, skulle försöka att komma öfver den låga muren och öppna en af portarne för de efterföljande. Roeder upplyste då om att han bestämdt visste, att den porten, som var närmast slottet, hade den minsta vakten emedan general Wresowitz aldrig kunde föreställa sig att en fiende skulle våga att göra ett anfall så nära hufvudborgen.

Åtföljd af femtio män, deribland några af slottet Ilzas tjenare, smög han sig fram mot den nämnde porten. Innan han företog den vådliga expeditionen sade han till pater Josephus:

— Ni följer väl med, vördige fader, och uppmuntrar oss?

— Nej, min son, svarade patern och vände bort hufvudet för att dölja den förlägenhet, som det förrädiska månskenet svagt uppenbarade, det finnes andra, som bättre äro i behof af min tröst. Fallen dock på knä, så vill jag välsigna eder!

Hans Roeders män lydde. Slottsfogden sjelf blef likväl stående lutad mot ett träd och med armarne korsade öfver bröstet.

Pater Josephus utsträckte sina händer öfver de knäböjande, mumlade några latinska böner, dem ingen mer än han begrep, och aflägsnade sig derefter med stora steg utan att ens taga afsked af Roeder.

Denne såg en stund efter den bortgående och ett hänleende spelade kring hans läppar då han mumlade för sig sjelf:

— Han är feg, den stackar'n, när det gäller. Annars är han nog frikostig, åtminstone på skryt och stora ord.

Utan att upptäckas lyckades det Hans Roeder att komma ända fram till porten. Vig som han var klättrade han och några af furst Boleskys tjenare genast öfver muren. Derinnanför var det tyst och lugnt. Endast från den lilla vaktstugan hördes då och då ett dämpadt skratt och ett sådant ljud, som uppkommer då man stöter trästop tillhoppa.

En blyxt af glädje lyste i Hans Roeders ögon. Utan att förlora en enda minut ställde han tjenarne på hvar sin sida om dörren med befallning att skoningslöst nedhugga hvar och en, som ville tränga sig ut. Derpå ryckte han våldsamt upp dörren. Han märkte genast att endast två knektar, och desse till på köpet rätt beskänkte, funnos der inne. Och innan desse hunnit sansa sig från öfverraskningen, tumlade båda utåt golfvet för de två hugg, som Hans Roeder blixtsnabbt utdelade. I blinken grep han den stora på bordet liggande portnyckeln och inom några minuter var passagen fri för de efterkommande.

Andra i närheten posterande ryttare hade dock blifvit uppmärksamgjorde på bullret och skyndade till. De mottogos med hugg och slag; striden växte men polackarnes öfverlägsna antal gjorde att stadens försvarare inom kort dels blefvo nedhuggne, dels förjagade.

Under tiden ankom öfverste Boleslaw med hufvudstyrkan och trängde oemotståndligt fram. Det lama motvärnet var brutet och de svenske soldater, som yrvakne rusade ut ur sina qvarter, blefvo snart nedhuggne.

Villervallan och förskräckelsen bland stadsborna blef förfärlig då polackarne, som vid dagens inbrott helt och hållet bemäktigat sig staden, började att plundra och öfva

all upptänklig misshandel. Ej heller kunde general Wresowitz som lyckats samla omkring endast åttio man, göra något till de arma stadsbornas försvar. Skummande af raseri inneslöt han sig på slottet och måste derifrån med blödande hjerta och utan att kunna utföra sina hämnplaner åse hur polackarne röfvade och mördade nere i staden. Slottets besättning blef mer än en gång vittne till scener, som isade blodet i ådrorna hos desse män, eljest så vana vid uppskakande händelser.

2.

Då Sergo inträdde i den bristfälliga stugan, mottogs han af denna fråga:

— Hvad är det för buller, som höres?

Det var två personer, Jeski Damowitz och hans dotter Katicza, som uttalade denna fråga under det de lågo uppkrupna i en vrå af rummet.

— Buller, eftersade Sergo med förtrytsam röst. Buller! Jo, det bullret betyder att våra lif hänger på ett hår och att det snart skall vara ute med oss.

Då Sergo uttalade dessa ord gömde Katicza det vackra hufvudet i händerna och snyftade halfhögt. Derpå kastade hon sig till ynglingens bröst och hviskade:

— Nej, vi skola ej dö. Den heliga jungfrun kan ej vilja det. Vi måste blifva lyckliga.

— Jo, man är först lycklig efter döden, inföll nu Jeski Damowitz. Det brukar alltid pater Josephus säga.

— Nämn inte mera den der skenhelige munkens namn, utbrast ynglingen under det vredens rodnad sprang

upp på hans kinder. Under den tid jag varit i grefvens tjänst har jag sett så många drag af hans falskhet och ondska, att han heldre borde uppträda såsom djefvul än som munk. Och det är till en stor del honom som vi hafva att tacka för den belägenhet vi nu råkat uti.

— Ja, ja, Sergo har nog rätt, svarade Jeski Damowitz och skakade sorgsen på hufvudet.

— Hafva bönderne redan intagit staden, sporde Katicza bäfvande.

— Jag kan ej bestämdt säga det, ljöd ynglingens svar. Det beror på om den svenska besättningen hunnit komma i ordning för att möta anfallet. Har detta skett, så äro vi räddade, annars . . .

Sergo hann ej tala till punkt förrän ett hjertslitande anskri hördes utanför den lilla kojans. Marken skälfdde för de massor, som rusade fram längs den trånga gatan och det tycktes som om den usla kojans väggar i hvilken minut som helst skulle störta tillsammans för den våldsamma tryckningen utifrån.

Jeski, Sergo och Katicza, den sednare fast omsluten af ynglingens armar, hade trängt sig tillbaka i den mörkaste vrån. Sergo var färdig att vid den minsta skymt till fara sända de objudne gästerne först en kula och sedan till sista blodsdroppen försvara sig med sin långa sabel. Sammalunda ock Jeski Damowitz.

De flyende, som bestodo af stadsinnevärdare och svenska halfklädda och till hälften beväpnade soldater, försökte visserligen att göra motstånd utanför den lilla stugan, men böndernes raseri var så stort, att de blindt rusade på de till största delen obehäpnade och misshandlade dem utan åtskilnad. Jemmerropen och förbannelserna voro gräsliga att höra.

En lycka för våra tre vänner var det att de valt den mörkaste vrån i stugan till sitt gömställe. Medan de, skälfvande af ångest, stodo der, väntande döden i hvilket ögonblick som helst, hörde de en röst utanför den halföppnade stugdörren:

— Nu har jag i nära en timmes tid sökt henne öfverallt, men inte det ringaste spår har jag påträffat. Det måtte alltså inte vara sanning att hon lemnat sitt hem.

— Jo, svarade en annan stämma, det är nog så. Stephi såg med egna ögon då Jeski och Sergo hemtade henne och derefter skyndade åt staden till, och Stephi har ögon som en katt. De måste finnas här i staden.

— Kanske här i stugan?

— Ja, kanske.

— Nå, så undersöka vi den.

Katicza var nära att uppgifva ett ångestrop, men fadren, som förutsett detta, lade hastigt ena handen öfver hennes läppar och qväfde dymedelst ropet, som otvifvelaktigt skulle haft allas död till följd.

Den tilltänkta undersökningen af stugan kom likväl ej till stånd, emedan striden der utanför ånyo upplågade med ännu större vildhet. Efter hand drog den sig längre bort och snart hördes den endast svagt på afstånd.

En suck af lättnad undslapp Sergos bröst då han hviskade:

— Det var Hans Roeder och pater Josephus, som samtalade här. Jag kände väl igen deras röster. Hvad skola vi nu göra för att komma undan? Här kunna vi ej stanna längre qvar, ty inom kort skola de bofvarne nog komma tillbaka för att undersöka stugan.

— Jag vet ett enda räddningsmedel, svarade Jeski.

— Hvilket då? sporde Sergo och Katicza med en mun.

— Att vi invänta qvällen och då försöka att smyga oss undan till slottet.

Sergo funderade en stund. Derpå sade han:

— Eder plan är god, fader Jeski och äfven jag har haft den i mina tankar, men det beror nu på hurudan ställningen är i afton. Kanske att det lyckas generalen att innan dess fördrifva plundrarne.

— Ja, den heliga Jungfrun gifve att det vore så väl, suckade Katicza.

— Bed henne du, min dotter, så skall hon nog höra dina böner, sade Jeski och smekte dottrens bleka kind. Du är ett fromt barn och till sådana har Guds heliga moder stort behag.

— Ja, bed du, mumlade Sergo halfhögt. För sig sjelf tänkte han. Jag tviflar dock på att du skall kunna afvända faran från staden, ty hvad den eländige pater Josephus en gång fått i sitt våld, det släpper han ej så lätt, och jag är säker på, att det är han, som styr både öfversten och furst Demetrius. Högt sporde han:

— När tycker ni, fader Jeski, att den bästa tiden är inne?

— Då aftonmessen sjunges.

— Men det tror inte jag.

— När då?

— Heldre straxt före eller efter midnatt.

— Såå! Hvarför så sent eller så tidigt?

— Af den enkla orsaken, att plundrarne då hafva tröttat ut sig under dagens lopp och . . .

— Du har rätt, pojke, afbröt Jeski. Vi skola försöka vid midnattstid.

— Men till dess måste vi väl kvarblifva här, inföll Katicza.

- Ja, naturligtvis, menade Sergo.
- Nå, utbrast den unga flickan och gick ut i stugan, då vill jag stänga dörren.
- Jo, det skulle just vara rätta sättet att förråda oss, utbrast Jeski och grep Katicza i armen.
- Hur så, min far?
- Fader Jeski har rätt, inföll Sergo. Det är alldeles naturligt att den stängda dörren skall väcka plundrarnes misstanke på, att någon gömt sig härinne, men . . .
- Du tager alldeles ordet ur min mun, afbröt Jeski, men låta vi dörren stå öppen, skall ingen kunna tro att en flykting varit nog djerf att dölja sig här utan att stänga dörren då han haft tillfälle dertill.

Jeski Damowitz hade rätt. Under dagens och aftonens lopp genomströfvades den trånga gata, vid hvilken det gamla rucklet låg, af de plundrande och mördande bönderne, men ingen gjorde mine af att vilja intränga i stugan. Småningom tystnade larmet och nattens skuggor bredde sig öfver den olyckliga staden, hvars försvarare, general Wresowitz och hans åttio man voro innestängde och belägrade i slottet.

4.

3.

Den natt, som nu följde, var molnhöljd och regnig, i följd hvaraf månens sken ej kunde upplysa de trånga och smutsiga gatorna. Stadens innevånare hade, halfdöda af förskräckelse tillbomat sina hus så godt de kunde och gömt sig sjelfve tillika med sina egodelar, i källrar och på vindar. Väl hyste de den svaga förhoppningen, att ge-

neral Wrezowitz skulle erhålla förstärkning, så att han kunde göra slut på de omenskliga grymheter, som hittills öfvats och som antagligen förebådade ännu större, men de insågo snart att detta hopp var ytterst bedrägligt och att det troligtvis skulle svika. De beredde sig för den skull till att möta hvad som skulle komma, till och med det värsta.

En af de små gator, som utmynnade i den smala vägen till slottet, hette Ziwigatan. Orsaken till denna gatas namn var att der fordom legat ett tempel, helgadt åt den gamla polska gudomligheten Ziwic, hvarmed menades den makt, som hade människornas lif i sina händer. Bland polackarnes öfriga gudomligheter märkas Pochwist (mulen väderlek) och Pogoda (vackert väder).

Ziwigatan var den smutsigaste och minst besökta i hela Wielun, samt i följd deraf den farligaste att beträda efter mörkrets inbrytande, hvadan den då vanligtvis stod öde. Ej heller var den särdeles mycket bebodd, ty människorna skydde vanligtvis denna trakt, alldenstund det ofta talades om, att spökerier ej så sällan förekommo der, isynnerhet på den plats, der lemningarne efter Ziwics tempel ännu funnos kvar.

Historier om dessa spökerier och folkets obenägenhet att, så snart mörkret inträdt, beträda denna gata, kände båda Jeski och Sergo noga till, och det var äfven härpå, som de byggde sin plan.

Midnatten hade inbrutit, men larmet i staden ännu icke upphört. Hur skulle nu flyktingarne bete sig? Skulle de våga sig ut i denna osäkerhet? Under aftonens lopp hade de haft en lång öfverläggning om hvad, som skulle vara det bästa, antingen att stanna kvar, eller att våga försöket. Den rädda Katicza röstade för att stanna och

Sergo tycktes för några minuter böjd för att understödja hennes förslag, icke af rädsla, utan derföre att han började tro att utflykten icke skulle medföra någon räddning. Jeski Damowitz afklippte dock alla betänkligheter med dessa ord:

— Nåväl, Sergo Stenowitz, har du ej så mycken kärlek till min dotter, som du likväl lofvat din tro, så stanna kvar. Jag tager henne med mig, ty ännu har du ej någon makt öfver henne, alldenstund altaret ej bevitnat eder förening.

Dessa ord yttrade han med en stämma, som ej tålde någon motsägelse, gjorde att Sergo drog öronen åt sig.

— Fader Jeski, sade han för den skull, ni skall ej tro, att jag är feg, men detta vet ni för resten ganska väl. Det är endast oron för det öde, som skall drabba Katicza, ifall vårt försök misslyckas, som gjort att jag tvekat en stund. Tänk er bara om Hans Roeder, eller pater Josephus få henne i sina händer! Nej, fortfor han under det hans mörka ögon blixtrade och händerna krampaktigt knöto sig omkring sabelfästet, de skola ej röra den minsta flik af hennes klädning. Jag följer er, fader Jeski, och ser jag att jag ej kan rädda henne, så vill jag heldre . . .

Slutet på meningen stockade sig i halsen. Jeski lutade sig i detsamma fram och hviskade fortsättningen dock så att ej Katicza hörde det:

. . . än att vanöras?

— Just så, fader Jeski. Se här min hand!

— Godt! Nu känner jag igen dig, pojke! Må vi först bedja till den heliga jungfrun, derefter begifva vi oss i väg. Vapnen äro väl i ordning?

— Allt är klart, fader Jeski, svarade Sergo med full tillförsigt.

4.

Då Jeski Damovitz, hans dotter och blifvande måg kommo i närheten af det gamla Ziwictemplet vid gatan af samma namn, stängdes plötsligt vägen af en folkhop, som från en sidogata kom inrusandes på Ziwicgatan. Efter folkhopen följde en oerhörd svärm af plundrare och deras vapen gjorde en gräslig skörd i de flyendes led.

— Heliga jungfru, stönade Katicza och tryckte sig intill Sergo, hur skall detta sluta?

Utan att yttra ett enda ord grep ynglingen Jeski Damowitz i ena armen och förde honom och den unga flickan in i en mörk portgång, der de åtminstone för tillfället voro dolda.

Den jagade folkhopen störtade förbi, dock endast till hälften. Efter den kommo plundrarne lika en flock hungliga vargar och kastade sig med omättligen raseri öfver sina offer.

Våra tre flyktingar hade det ej just så angenämt, der de stodo inklämda i den trånge portgången, utan att med ett enda ljud eller den minsta rörelse våga gifva sig tillkänna. Endast några alnar ifrån dem stupade massor af värnlösa och Katicza var nära att uppgifva ett ångestrop, då en qvinna, träffad i hufvudet af en sabel, störtade in i portgången och hennes varma blod sprutade Jeskis dotter rakt i ansigtet.

Det bedöfvande larmet utanför gjorde dock att det svaga rop, som Katicza ej kunde återhålla, icke hördes af plundrarne.

— Nu, hviskade slutligen Sergo då larmet på Ziwicgatan något tystnat, nu är det tid för oss att tänka på att komma fram till målet!

— Sergo, Sergo, hviskade Katicza tillbaka, var ej så häftig; låt oss vänta!

— Vänta, nära nog hväste Jeski Damowitz fram. Vänta! Ja, om vi vänta här, så är vår undergång gifven, så mycket är sannt.

— Rätt så, fader Jeski, svarade Sergo. Framåt! Plundrarne hafva för ögonblicket dragit sig tillbaka, och därför kan det vara vår tid att se oss om efter räddning. Kom! Vi få ej förlora ett enda ögonblick, ty innan vi ana det, kunna de vara tillbaka.

Med dessa ord drog ynglingen Jeski Damowitz och Katicza fram mot portöppningen.

Mörkret hindrade dem visserligen att se de ohyggliga taflorna framför sig, men jemmerropen från alla sidor och det oupphörliga stapplandet öfver döda och sårade kroppar, dessa två omständigheter voro alldeles tillräckliga att isa blodet i de flyendes ådror.

Med sin starka arm uppehöll Sergo den förskrämda Katicza, och hviskade tidt och ofta mod och tröst åt henne. Han kände också hur hon med hvarje minut klängde sig fastare intill honom.

Endast några steg efter dem gick den gamle Jeski och det var endast med yttersta möda som han kunde reda sig ur den labyrinth af döda och sårade, hvilka uppfyllde den smala gatan en lång sträcka fram emot slottet.

Slutligen blefvo kropparnes antal mindre och de flyende tröstade sig redan med, att de snart lyckligt skulle uppnå den skyddande borgen, då i detsamma ett anrop kom dem att studsa.

— Hvilka ären I? ropade en undersätsig karl och sprang åtföljd af en skara plundrare, fram mot flyktingarne. Tillhören I oss?

— Ja, svarade Sergo med fast röst, vi tillhöra er!

— Nå, så ropa då: Ned med svenskarne! Död åt kättarne!

Det var endast Jeski Damowitz, som upprepade dessa ord, men äfven han med tvärsäker stämma.

— Ha, ha, ha! skrattade i detsamma en ilsken stämma från mördarhopen. De tro att de ska' undkomma, men jag skall visa dem annat jag. Det är Jeski Damowitz och Sergo Stenowitz, båda upproriske mot sin husbonde, furst Bolesky. Gripen dem, säger jag, skrek rösten åter och i detsamma rusade Hans Roeder fram mot de af öfveraskning och förskräckelse nästan halfdöda flyktingarne. Gripen dem, eller huggen dem i småbitar om de göra det minsta motstånd.

Vissheten om att de stodo öga mot öga med sin dödsfiende Hans Roeder, ty de hade genast känt igen han röst. hade ett helt annat inflytande på gamle Jeski och Sergo, än slottsfogden hade väntat sig. Sedan de gifvit Katicza en nog skyddande plats mot det höga plank som sträckte sig längs ena sidan af Ziwigatan och omslöt många af de förnämre stadsbornes trädgårdar, beredde de sig att försvara sig och den unga flickan till det yttersta. De voro fast beslutne att heldre döda henne, än att hon skulle falla i den skurken Hans Roeders händer.

Mörkret var icke så tjockt, att ej de stridande kunde se hvarandra, om också endast otydligt. Med förtviflans krafter brukade Sergo och gamle Jeski sina vapen och lyckades att en ganska lång stund hålla sina motståndare på afstånd. Den gamle kände dock snart hur hans krafter småningom började att mattas, och han meddelade så varsamt som möjligt ynglingen denna nedslående under rättelse.

— Håll blott ut några minuter till, hviskade Sergo tillbaka. Jag kände nyligen att bakom oss finnes en port. Om vi kunde öppna den, så skulle vi vara räddade, ty i trädgårdarne blir det ej svårt för oss att förhålla oss dolda, åtminstone tills bofvarne ledsnat på att söka efter oss.

Dessa ord gjorde att gamle Jeski fick ej blott nytt mod utan äfven fördubblade krafter. Hvar plundrarne vände sig blefvo de återdrifne med blodiga pannor.

— Eländige stympare! skrek slutligen Hans Roeder, och sprang sjelf fram, ska' ni låta två män besegra er. Fram igen och huggen dem i småbitar!

Dessa ord verkade. Plundrarne störtade fram. Det stod icke i mensklig makt att längre hejda denna förkrossande lavin. Blott ett par hugg hunno Jeski och Sergo att utdela, derpå skiljdes de åt, störtade till marken och förlorade sansen.

Hvad som derefter hände kunde de ej uppfatta. De hörde ej Katiczas böner och ångestrop då hon bortfördes af Hans Roeder; de sågo ej heller hennes fruktlösa motstånd.

Hans Roeder hade hunnit några alnar ifrån den blodiga valplatsen, då han med ens stannade och slog sig häftigt för pannan under det han utropade:

— Nej, jag får ej lemna dem lefvande kvar. När de vakna till sans, skola de börja sina spaningar efter flickan och då . . . Hör på, skrek han till plundrarhopen, sök reda på våra närmaste motståndare, och om . . .

Han fick ej sluta sin mening, ty i detsamma framstörtade från motsatt håll en tjutande och jemrande skara, förföljare och förföljde, och hela denna vildt framrusande

svärm ryckte slottsfogden och hans män oemotståndligt med sig i riktning mot slottet.

Sergo och gamle Jeski voro, åtminstone för ögonblicket, räddade från den största faran.

5.

Det kalla regnet hade snart återväckt Sergo, som låg med ansigtet vänt uppåt, till lif igen. Stönande reste han sig upp, men föll genast tillbaka igen. Då han försökte för andra gången lyckades det honom. Vid det han då trefvade sig omkring öfverfor hans hand ett af blod klibbigt ansigte. En rysning genomlade hans lemmar när den döende gaf till ett skri af smärta. Sergo var nära att göra detsamma.

Den första känsla Sergo förnam sedan han rest sig upp var en nästan olidlig smärta i öfre delen af venstra armen. Han tog varsamt efter det sårade stället och fann då att tröjärmen var upprifven och att lefradt blod klibbade i såret. Om detta var tillfogadt af en kula eller af något huggvapen kunde han ej nu afgöra.

Men, hvar fanns Jeski? Oaktadt luften började ljusna en smula, ett tecken till att dagen snart skulle randas, kunde likväl ej Sergo upptäcka den gamle. Efter mycket funderande hit och dit, utbrast han slutligen med undertryckt stämma:

— Hvar är ni, fader Jeski?

Denna fråga besvarades af ett stönande läte och en rörelse bland de liflösa kropparne ej långt ifrån Sergo.

— Är ni der, fader Jeski? sporde ynglingen åter.

— Ja, men hvem är det, som kallar mig vid namn? Är jag vid lif ännu, eller . . .

— Ja, nog hör jag att ni lefver. Den heliga jungfrun vare lofvad för det, utbrast ynglingen. Känner ni ej igen Sergos röst, fader Jeski?

— Ah, du lefver då, och jag med?

— Utan tvifvel.

— Och Katicza?

— Henne, har jag ej sett. Förmodligen har slotts-fogden . . .

— Ah, nu kommer jag ihåg, afbröt gamle Jeski, som genom ett våldsamt slag i hufvudet ända hittills varit oförmögen att tänka redigt eller att ihågkomma hvad som kort förut tilldragit sig, vi ha varit i strid, och den bofven Hans Roeder har bortfört Katicza. Är det inte så?

— Förmodligen, svarade Sergio under det en tung suck arbetade sig fram ur hans bröst.

Jeski Damowitz hade under tiden försökt att resa sig upp och det lyckades honom. Väl gick det till en början rundt omkring i hans hjerna och han var mera än en gång nära deran att åter sjunka ned på sin förra plats, men ju längre han kunde hålla sig i upprätt ställning, desto kraftigare började han känna sig. Slaget i hufvudet var det enda men han erhållit af striden, och han kände sig därför snart återfå så pass mycket krafter att han kunde begifva sig fram till den stönande Sergio. Han vågade likväl ej att gå af fruktan för att stupa omkull öfver de hopade liken, alldenstund han ännu icke kände sig nog stark i benen och luften ännu ej var så pass ljus, att han tydligt kunde se framför sig. Han lade sig för den skull ned och kröp på händer och fötter fram till Sergio.

— Är du svårt sårad, sporde han deltagande.

— Ja, fader Jeski, min venstra arm värker oerhördt.

— Hvar? Får jag se! Du vet att jag är en smula läkarkunnig.

Då Jeski grep tag i Sergos venstra arm var det nära att den unge mannen uppgifvit ett rop af smärta. Han kufvade sig dock och lät gamle Jeski hållas. Denne frantog en af de i närheten liggande döde ett band, som han bar omkring lifvet och lade det om Sergos arm, dermed hämmande blodflödet åtminstone något. Sedan detta var gjordt tillsade han ynglingen att stiga upp.

Detta verkställdes endast med yttersta möda och när Sergo ändteligen kom på benen ville dessa knappt bära honom. Han bad för den skull att åter få sätta sig på en ej långt derifrån liggande sten.

— Nej, svarade Jeski med bestämdhet. Det finnes ingenting så förderfligt som att hvila just nu. Du är ju inte alls svårt sårad, pojke. Armen blir snart bra, det ser jag nog. Mod bara. Tvinga benen att bära dig, så får jag göra. Ingen tid är heller för oss att förlora, ty hvem vet om inte den hämndgirige Hans Roeder vänder tillbaka för att söka upp oss, och då kommer det nog ej att gå oss så väl. Under striden nämnde du, om jag ej minner mig, att här skulle finnas en port in till trädgården. Var det ej så?

— Jo, svarade ynglingen, som, understödd af Jeski, kände hur hans krafter långsamt började återkomma.

— Vet du hvar porten är?

— Nej, inte riktigt. Jag tyckte att jag under kampen kände en dylik, men hvar han är, det kan jag ej nu påminna mig.

— Luta dig då mot plankèt medan jag företager undersökningen. Porten måste finnas här i närheten.

Efter en stunds letande utbrast Jeski: — Nog har jag funnit honom här, men oakadt alla ansträngningar går han ej upp. Hur sk'a vi nu bära oss åt! Vi måste in i trädgården, och planket är allt för högt att öfverstiga nu, då vi äro så svaga. Om jag bara kunde hitta . . .

Slutet på Jeskis mening förlorade sig i ett oredigt mummel. Lutad med ryggen mot planket följde Sergo så godt den svaga gryningen det tillät, hans rörelser med feberaktig oro. Slutligen såg han honom luta sig ned och häftigt upptaga någonting från marken.

Jeski hade lyckats i sitt sökande. Just som han uppgifvit hoppet att få tag i något att bända upp porten med, påträffade han under liket af en polsk soldat en afbruten jernskodd lans. Han var nära att uppgifva ett rop af glädje, men kom lyckligtvis genast ihåg att detta möjligtvis skulle kunna framlocka i närheten lurande fiender. Utan att yttra ett enda ord gick han därför raskt fram till den låga porten, satte lansspetsen bredvid låset och bände på så mycket han kunde.

Till en början rörde sig ej porten det minsta. Svetten dröp längs Jeskis kinder, men envis som han var släppte han ej sitt tag.

Hans envishet kröntes också snart med framgång. Porten började snart att mer och mer gifva vika och slutligen sprang den upp med ett svagt buller.

Så vacker musik som detta buller tyckte både Jeski och Sergo att de aldrig tillförne hört. Den bebådade dem också räddningen, åtminstone för de närmaste timmarne.

Stödd af Jeski, som ådagalade en förvånande seghet för den ålder han innehade, befann sig ynglingen snart

inne i trädgården. Porten slogs ögonblickligen igen, men som låset vid uppbyggnaden sprungit sönder, lades en bom för porten, så att fienderna ej så snart skulle kunna uppbyggnaden densamma.

— Ja, stönade Jeski sedan detta var gjordt, nu äro vi åtminstone för tillfället i säkerhet. Hvad är nu att göra?

— Först till slottet, inföll Sergo och sedan . . .

— Nå, än sedan?

— På jagt efter Katicza.

— Sannt, men först måste du tillfriskna ordentligt, och det torde nog dröja ännu ett par dagar, innan du kan återfå de krafter, som du behöfver för ett dylikt ändamål.

Då Sergo förnam dessa ord sänkte han vemodigt hufvudet. Efter några minuters tystnad sade han:

— Ett par dagar. Långa dagar för mig, fader Jeski. Under denna tid kan Katicza både vara mördad och hvad värre är . . .

En frågande blick ur Jeskis ögon tvang Sergo att uttala det förfärliga ordet:

— Vanärad.

— Åh, så långt skall ej Hans Roeder våga gå, inföll Jeski, men kunde ändock ej återhålla den rysning, som nu genomlode honom.

— Då känner ni ej tillräckligt den skurkaktige schlesiern, inföll Sergo bittert. Jag känner honom väl, jag.

— Detta måste till hvad pris som helst förekommas, utbrast Jeski Damowitz och stampade i marken. Komma vi väl in på slottet, så blir det alltid något råd!

— Ja, nog blir det så, bekräftade Sergo med låg stämma.

Vandringen genom de vidsträckta trädgårdarne, der

flere stängsel och häckar måste genombrytas och genomkrypas, gick därför mycket långsamt. Slutligen stodo de likväl vid den port, som ledde ut till den smala slottsvägen.

Jeski hade redan lagt sin hand på bommen för att aflyfta den, då Sergo med ens hejdade honom med dessa ord:

— Hör hvilket förfärligt larm från stadsporten.

Derifrån hördes också i detsamma det mest inferniska tjut, som kunde af menniskor upphävas. Utanför porten ropade också en stark röst:

— Nu komma våra vänner från landsbygden och från Schlesien. Ha! Inom ett par dagar skall Wielun, denna kättarhåla endast vara en rykande askhög. Fram, polackar, i den heliga jungfruns namn, att möta våra vänner. När Johan Kasimir flydde till Schlesien anbefalldes han Polen i hennes beskydd. Hon skall icke heller öfvergifva oss. Kommen ihåg, att den, som faller i striden mot de af Gud förbannade kätтары och inkräktarney, skola i evighet ärfva lifsens oförgängliga krona. Ingen af detta kätterska och föraktliga yngel skall skonas, ty den heliga jungfrun själf uppenbarade sig i natt för mig i sömnen och sade till mig: Gå, Josephus, och för mitt folk till en grufflig vedergällning emot kätтарыne. Hämnas också på deras qvinnor och barn, ty de måste alla utrotas från jorden, emedan himmelens rådslag är sådant. Fram därför att möta våra vänner och sedan må Wieluns af himmelens bestämda öde genast gå i fullbordan.

— Skurkaktige munk, stönade Jeski der han stod lutad mot porten, måtte de olyckor, som du vill hoga öfver denna stad, en gång sammandraga sig öfver ditt eländiga hufvud och krossa dig!

— Amen! slutade Sergo.

En flock utsvultna vargar kan ej upphäfvä gräsligare tjut, än den nu inrusande svärmen gjorde. Det hördes öfver hela staden och uppväckte en ännu större förskräckelse än det första anfallet gjort, ty hvar och en hörde nu, att blodtörstigare fiender tillkommit.

Från ett af slottstornen såg general Wresowitz i den tidiga morgontimmen de inryckande plundrarne. Visserligen skickade han dem några kulor, men dessa gjorde alls ingen skada. Hånande skreko polackarne till de på slottsvallarne posterande soldaterna:

— Vänta bara till dess vi fått plundra staden, sedan kommer turen till er!

Det skar Wresowitz djupt i hjertat, att han icke kunde på minsta sätt hämma plundrarnes omenskliga framfart, utan att han var tvungen att överksam åse den samma. Ännu mera bekymmer väckte det hos honom då han tänkte på hur illa slottet var befästadt och hur få krigare han egde till dess försvar. De voro visserligen härdade och i krigets skola bepröfvade krigsbussar, men den öfvermakt de inom kort skulle få att kämpa emot, var ändock för stor att i längden kunna motstås.

Utanför den smala slottsvägen sammanstötte fyra gator, nemligen de båda gatorna, som lupu utefter norra och södra stadsmurarne, samt Johannes- och Ziwigatorna. Det var här som de plundrande skarorna möttes och det var här som pater Josephus åter höll ett fanatiskt och af ilsket tjut belönadt tal. I vildt raseri störtade derefter plundrarne in i staden, der nu de gräsligaste scener uppfördes.

Då sammanstötningspunkten mellan de fyra nämnde gatorna blef fri vågade Jeski och Sergo smyga sig ut.

Lyckan gynnade dem och snart befunno de sig framför slottsporten.

Wresowitz kom sjelf upp på vallen och, stående vid bröstvärnets öfver porten, sporde han hvad flyktingarne ville.

Jeski omtalade nu sina och Sergos äfventyr ända från fängelsehålan under slottet Ilza och slutade sålunda:

— Låt oss därför komma in i slottet. Snart skola våra armar ega nog styrka att kunna biträda vid försvaret.

Den försigtige Wresowitz, som mer än en gång varit hårdt utsatt för polackarnes listiga anslag, var till en början tvehågsen hur han skulle göra. Men plötsligt tycktes han draga sig något till minnes. Han fixerade skarpt Sergo och sade slutligen:

— Jag tycker att jag sett dig förut.

— Ja, nådige herre, svarade ynglingen. Det var jag, som i förgår natt bragte eder underrättelsen om öfverfallet.

Wresowitz nickade endast och, vändande sig till en af sina officerare, sade han:

— Släpp in dem. Jag ser att vi kunna lita på dem.

Denna befallning gafs också i hög tid, ty knappt hade porten blifvit tillsluten efter våra båda vänner, förrän en väldig skara plundrare störtade fram, troende att de utan svårighet skulle kunna bemäktiga sig det svaga fästet.

Jeski och Sergo hade genast begifvit sig upp på vallen för att åse striden.

— Se, herr general, utropade den förstnämnde och pekade på ryttaren i plundrarnes led, der rider öfverste Boleslaw.

— Aha, utbrast Wresowitz, är det han?

— Ja.

Generalen hviskade några ord till en närstående skytt, hvilkens träffsäkerhet han kände. Skottet brann af och Boleslaws granna hufvudbonad rullade i sanden. Han vände genast om hästen.

— Nog kunde du ha träffat säkrare, utbrast Wresowitz, dock utan den minsta skymt af missnöje, men det är bra som det är. Deras anförare har nu fått erfara, att jag just inte har så dåliga skyttar, som han spridt ut!

Sedan de två små kanoner, som generalen hade på slottet, blifvit laddade med skrot och affyrade med den verkan, att ganska många af plundrarne fingo sin bane, tog hela svärmen hastigt till flykten.

— Jaha, utbrast general Wresowitz under det han gick in i slottet, nog äro de skicklige i att plundra, men när de möta ett allvarligt motstånd, då kunna de ej länge stå emot, utan spridas snart som agnar för vinden.

Förutom den åttio man starka besättningen, generalen och de båda flyktingarne, Jeski och Sergi, hyste nu Wieluns borg inom sina murar äfven alla de gäster, som närvarit vid festen. Hälften af dem var vapenför och då generalen tänkte derpå, blef hans oro något stillad. Han föresatte sig likväl att med det aldra första afsända ett ilbud till den vid Olesznicas inflöde i Warthesfloden belägna staden Oszyakow, der han förut inkastat en hundra man stark besättning under kapten David Helt, en tapper och oförskräckt krigsbuss, som från trosspojke under slutet af trettioåriga kriget tjenat upp sig till den grad han nu innehade.

Men huru finna någon, som skulle befinnas villig att åtaga sig det vådliga uppdraget att genom den upproriska landsbygden söka sig fram till Oszyakow? Den gåtan var

ej särdeles lätt att lösa och general Wresowitz grubblade både länge och väl på den.

Slutligen sprang han upp från stolen, knäppte med fingrarne, gick fram till ett af fönstren och trummade en marsch på rutan under det han utbrast:

— Nu har jag honom. En af dem är nog den rätte att föra mitt bud till Oszyakow, ty de måste känna till trakten och de smygvägar, som finnas här.

Vid middagstiden samma dag som Jeski och Sergo blifvit insläppta i slottet, lät Wresowitz kalla dem till sig.

6.

I föregående kapitel är omnämndt att Katicza gjorde starkt motstånd då hon bortfördes af Hans Roeder. Flere gånger tillsade han henne strängt att upphöra med allt bråk, emedan det endast skulle förvärra hennes belägen het, men den unga flickan ville ej höra på det örat. Hon hade fått klart för sig, att hon skulle uttrötta slottsfogden så att han slutligen måste släppa honom lös.

Dåraktiga förmodan! Den bevisade endast att hon ej kände Hans Roeder, ty hvad han en gång fått i sina händer, det släppte han ej så lätt.

— Om du ej tiger och håller dig stilla, flicka, så täpper jag till munnen på dig, röt slutligen Hans, då Katicza gjorde allt starkare motstånd.

— Ja gör det, svarade hon trotsigt, men du har glömt att jag har mina händer fria.

— Åh, dem är det väl ej svårt att binda, inföll Hans Roeder hånskrattande.

Katicza insåg nu, att hon ohjelpigt befann sig i slottsfogdens våld. För att ej reta honom till det yttersta förhöll hon sig därför temligen lugn.

Efter en stund sporde hon dock, under det tårarne stodo henne i ögonen:

— Har du dödat min far och Sergo?

Det låg en så stor smärta i denna fråga, att Hans Roeder ej kunde svara på en lång stund. Slutligen sade han:

— Din far har jag ej velat döda, men . . . men . . .

— Men väl Sergo, ifyllde den unga flickan, under det hennes blickar glödde och det heta polska blodet kom i svallning.

— Ja, det är nu inte lönt att neka längre, svarade Hans Roeder i rå ton. Du vet att Sergo och jag äro rivaler om dig och . . .

— Du skall aldrig ega mig, afbröt Katicza och betraktade slottsfogden med förakt.

— Aldrig? sporde denne en smula förbluffad.

— Nej.

— Hvarför?

— *Hvarför?* eftersade den unga flickan långsamt. Vill du nödvändigt veta det?

— Ja.

— Nå, så skall du få det då. Tror du att det finnes en enda ärlig polsk flicka, som vill gifta sig med en schlesier?

— Väg dina ord bättre, utbrast Hans Roeder hotande.

— Jag har bara sagt sanningen, men detta är icke den enda orsaken.

— Jaså, det finnes en till, menade slottsfogden under det hans läppar krökte sig till ett öfverlägset och föraktligt leende.

— En till! Nej du, det finnes nog flere.

Hans Roeder mumlade en lång mening för sig sjelf. Efter dess slut sade han, under det han framtvungade ett skratt, som han försökte göra otvunget, men som tydligt var en frukt af den ilska, som bodde inom honom:

— Det skulle vara rätt nöjsamt att höra de andra orsakerna.

— Det skall du nog få, svarade Katicza, som föresatte sig att nu eller aldrig sjunga ut med hvad hon tänkte. För det första är du en elak man.

— Bra, bra, svarade Hans Roeder och hånlog. Och för det andra?

— Pinar du slottets fattige arbetare och tvingar dem att arbeta mera än de tåla.

— Det der är också bra. Nå, den tredje orsaken?

— Du har angifvit min stackars far för det han aldrig gjort och det af hämnd därför att jag älskar Sergo.

— Det är sannt, mumlade slottsfogden för sig sjelf. Jag skulle kunna anklaga hela världen om jag visste att det skulle gagna min plan. Nu ha vi fjerde orsaken, tillade han högt.

— Och den är den viktigaste, svarade Katicza och såg allvarligt på Hans Roeder.

— Fram med den ändå!

— Jag älskar dig icke, utan jag afskyr dig af hela mitt hjerta.

— Se, det var då ändteligen tydligt språk, utbrast slottsfogden och hänskrattade om igen. Sådant språk förstår jag mig på och . . .

— Nå, då hoppas jag att du ej vidare besväras mig med dina kärleksförklaringar, afbröt den unga flickan tvärt.

— Inte så häftigt, sköna Katicza, medlade Hans Roeder. Jag har verkligen länge hyst medlidande med dig därför att du föredragit den fattige Sergo Stenowitz framför mig, men jag har alltid tänkt att det är din obetänksamma ungdom, som jag måste gifva skulden dertill. Hvarför då ej heller välja en man, som kan upphöja i stället för att förnedra dig, och som kan erbjuda dig ett rikt hem i stället för ett fattigt. Låt mig nu tala till punkt, sedan skall du få ordet. Straxt söder om Pitschen, du vet hvar den staden är belägen, har jag en landtgård, på hvilken ingen skuld häftar. Så snart kriget är slut flyttar jag dit och då . . .

— Ja flytta du, afbröt nu Katicza, som ej längre kunde hålla sig tyst. När du väl lemnat slottet Ilza skall der åter blifva bättre än nu.

— Men du skall följa mig såsom min hustru.

— Nej.

— Reta mig ej längre, Katicza, skrek Hans Roeder ursinnig öfver det motstånd han rönste. Du borde besinna att jag är en schlesier och således aldrig ryggjar tillbaka för det jag en gång satt mig i sinnet att utföra.

Med en lugn och klar blick såg Katicza den uppretade schlesiern i ögonen då hon sade:

— Och du borde äfven besinna att jag är en polsk flicka, som aldrig bryter den tro jag lofvat honom, som vunnit mitt hjerta. Du har varit så länge i Polen, att du borde ha lärt dig känna detta.

Under detta meningsutbyte hade slottsfogden och hans män hunnit fram till södra vallen. I närheten af den plats, der Hans Roeder med sina följeslagare öfverstigit muren, låg en bristfällig koja, hvars ena vägg utgjordes af nämnde mur. Skaran tågade just förbi denna boning

då Katicza uttalade sist anförda mening. Utan att svara derpå grep Hans Roeder henne temligen omildt i armen, befallde en af sine män att öppna stugdörren och tvang derpå, under en grym hotelse att i annat fall använda våld, den unga flickan att gå in.

Det matta skenet från en osande lampveke hade icke ens så mycken styrka, att det kunde upplysa hälften af det ytterst torftiga rummet. Det belyste ändock temligen fullständigt en midt på golfvet nedhukad qvinna, som vid dörrens öppnande långsamt reste sig upp och med hes röst framstötte dessa ord:

— Kommer du nu ändteligen. Du har låtit mig vänta länge.

— Det skadar aldrig att du får öfva dig i tålmod, Rzepicza, svarade Hans Roeder och uppgaf sitt vanliga råa hånskratt. Du kunde väl ej begära att jag skulle komma tillbaka utan att medhafva den skatt jag eftersträfvade. Den heliga jungfrun har hört mina böner och för en stund sedan sprang skatten nära nog rakt i mina armar. Se här är den, fortfar han och knuffade Katicza så godt som i den smutsiga och vederstyggliga Rzepiczas famn. Vakta den nu omsorgsfullt åt mig. Du vet hvilken lön du får om du låter henne undkomma.

Nästan utom sig af förskräckelse hade Katicza betraktat denna armodets och eländets boning samt dess egarinna. Hon ville mer än en gång högt yttra sin afsky, men försigtigheten tvang henne att tiga, åtminstone så länge Hans Roeder var der inne. När han väl gått föresatte hon sig att på allvar taga bladet ifrån munnen.

— Se här, utbrast nu slottsfogden och kastade en klingande börs till Rzepiczas fötter, använd det efter be-

hag. Flickan skall ej sakna någonting, utom friheten. Den det beror på henne sjelf att återvinna.

Sedan Hans Roeder derefter till Katicza ställt några afskedsord, dem hon besvarade på så sätt att hon under tystnad föraktligt vände honom ryggen, och derefter vid dörren fört ett kort hviskande samtal med Rzepicza, af hvilket samtal den unga flickan ej kunde höra ett enda ord, aflägsnade han sig och hade snart med sin larmande skara försvunnit åt södra stadsporten till, just samma port, hvilken han genom sin djerfva öfverrumpling lyckats att öppna för sina plundrande skaror.

7.

— Jaså, fader Jeski, ni står alltså fast i edert beslut att söka er fram till Oszyakow, utbrast Sergo när han och den gamle gingo ifrån general Wresowitz.

— Ja visst, pojke. Visst gör jag det.

— Men hvarför nekade ni mig, som är yngre och vigare, att gå? Jag skulle också hinna dit på mycket kortare tid.

— Ja visst ja, svarade gubben Jeski en smula retsamt. Du med ditt sår ja! Jo, jag tackar. Ett, tu, tre kunde förbindningen ha gått upp just som du varit i fullt språng och... ja, du känner följderna. Neej du! Dessutom vill jag att du är här, ifall du händelsevis skulle få någon spaning på Katicza. Hon skall ju bli din hustru, förstår du, och då är det väl inte för mycket bevärdt att du försöker att befria henne.

— Det blir nog svårt, det, alldenstund ingen af oss kan gå ned i staden, svarade Sergo tankfullt.

— Svårt. Ja, det vet jag också, men ej *omöjligt*.

— Tror ni det, fader Jeski?

— *Jag vet det*, svarade den gamle med tonvigt.

— Nå, när ämnar ni begifva er i väg?

— Du hörde hvad generalen sade. Så fort som möjligt, och så snart skymningen inbryter går jag.

Den korta tid, som återstod till dess, använde Jeski träget till att förbereda sig till den vådliga färden. Nog kände han hvarenda stig fram till Oszyakow, men detta var icke tillräckligt. Han måste äfven vara beredd på att möta alla de vidrigheter, som kunde träffa honom på vägen.

På generalens befallning försåg därför slottets materialförvaltare honom med en präktig dubbelpistol och ammunition till minst tjugu skott. Vidare fick hon en kortskaftad yxa, som lätt kunde gömmas i det breda läderbältet, samt en lång skarpslipad knif. Så utrustad svor gubben Jeski på, att han skulle taga sig fram till Oszyakow, äfven om öfverste Boleslaw utsände halfva sin plundrarhop att gripa honom.

Skymningen inbröt slutligen. De moln, som betäckte himmelen kommo den djerfve budbäraren väl till pass, ty derigenom skulle hans företag ännu mera skyddas.

Då slottets bakport öppnades var general Wresowitz närvarande tillika med alla sine officerare. Så många af besättningen, som ej behöfdes i och för vakthållningen, hade äfven infunnit sig för att till afsked trycka den modige budbärarens händer.

— Lyckas du att uträtta ditt ärende, så väntar dig den belöning jag lofvat dig, sade generalen, då Jeski bjöd afsked.

— Herre, sade den gamle och såg på Wresowitz med en bedjande blick, den största belöning ni kan gifva mig, är att ni befriar min dotter.

— Ja, om jag bara visste hvar de skurkarne ha gömt henne, svarade generalen. Men tilläffventyrs skall någon händelse upptäcka den för oss.

— Den heliga jungfrun gifve det, suckade Jeski. Derpå tryckte han allas händer, sist Sergos och försvann under det han lemnade efter sig dessa tröstfulla ord:

— Lita på mig. Om det står i mensklig makt skall jag taga mig fram.

Den tunga porten stängdes åter och bommen lades på. Endast posterna på vallen sågo nu hur Jeski skyndsamt försvann i den ett stycke ifrån borgen belägna småskogen.

Tankfull och grubblande återvände Sergio till det inre af slottet. Men plötsligt stannade han och slog sig för pannan.

— Ah, så dum jag är! utbrast han. Utan tvifvel har slottsfogden fört Katicza till den gamla hexa, som han alltid plägar besöka, då han är i staden. Jag hörde honom en gång tala om henne, men hur hette hon nu igen. Ah, att jag så lätt skall glömma ett namn, just som det behöfves som bäst.

Han gick några steg framåt, men stannade åter och utbrast nu:

— Rzepicza var det! Ja, jag kommer nu väl ihåg det namnet, och hon skall bo i närheten af slottet, det påminner jag mig också att Hans Roeder omtalade.

Utan att förlora många minuter vände han om och uppsökte generalen.

— Herr general, sade han, får jag i afton gå ned i staden!

Wresowitz stirrade på honom som på en förryckt.

— Är du galen, karl, utropade han slutligen. Du störtar dig ju rakt i förderfvet.

— Nej, herr general, svarade ynglingen och såg Wresowitz tillitsfullt i ögonen. Derefter omtalade han hvad han trodde angående Katiczas vistelseort och slutade sålunda:

— I mörkret skall ingen känna igen mig. Om jag bara visste hvad den gamla hexans bostad vore belägen.

— Det skall jag säga dig, inföll en af soldaterna. Om du går förbi porten här nere, den som plundrarne öfverrumplade, så ligger hennes stuga genast på höger hand och stöder sig mot muren. Jag har många gånger sett både stugan och hexan.

En timme derefter var Sergo på väg nedför den lilla slottshöjden. Han brydde sig föga eller intet om all den villervalla, som rådde inne i staden. Kunde han blott få kunskap om hvar Katicza blifvit gömd, ty att Hans Roeder ansett för rådligast att hålla henne fördold under det skräckscenerna utspelades, det förekom honom alldeles otvifvelaktigt, så vore han nöjd så länge. Att något tillfälle att befria henne sedermera skulle yppa sig, derpå tviflade han ej alls.

Hållande sig längs husen och insvept i den långa polska kappa, som han påträffat i en af slottets skräpvrår, samt med högra handen omfattande den bredbladiga knivens hornskaft gick han försigtigt framåt. Hunnen fram till porten, der de stupade soldaternes liflösa kroppar lågo

nakna, såg han ett par skuggor skymta af och an. Han anade att det var posterne och för några ögonblick blef frestelsen att döda dem honom ganska stark. Han lyckades dock snart besegra denna frestelse vid tanken på att ändamålet med hans vandring då skulle vara förfelad.

Utan något äfventyr anlände han slutligen till den åsyftade stugan, den han genast kände igen på den beskrifning, som soldaten gifvit honom, och han ryste vid blotta tanken på att Katicza kunde vara innesluten i denna håla tillsammans med den gamla otäcka hexa, som hela Wielun afskydde, och den han nu, då han närmare drog sig till minnes, ville ihågkomma att han sett en enda gång.

Efter en stunds letande påträffade han slutligen på den från porten vända gafveln ett fönster, som var beläget alldeles invid muren. De gräsgröna rutorna voro spräckta och trasor instuckna i hålan för att utestänga de kalla vindarne.

Just som ynglingen lade örat intill fönstret för att bättre kunna reda det mummel, som hördes inifrån stugan, förnam han häftiga fotsteg bakom sig. Han lyssnade och då han fann, att det icke var mer än en person, som nalkades, blef han något lugnare, ty oaktadt han icke kunde begagna mer än sin högra arm, trodde han sig dock kunna med fördel försvara sig mot en motståndare. Han tryckte sig likväl så tätt intill muren han kunde och höll andan. Mörkret på den smala vallgatan var också så tjockt, att han icke ens kunde skönja den ensamme personen, när denne gick förbi honom.

Stegen upphörde också genast och på samma gång hördes en låg knackning på stugans dörr. En hes röst inifrån gjorde en fråga, som Sergo ej kunde uppfatta

lika litet som det svar, som afgafs utifrån. Att det likväl varit tillfredsställande slöt Sergio deraf att stugdörren genast öppnades och den okände steg in.

Spejaren, som nu kunde vara temligen lugn, ty denna fattiga del af staden retade ej plundrarnes roflystemad, steg ånyo fram till fönstret och lutade örat intill en af de små springor, som ej blifvit tilltäppt.

Hur förberedd han än var på att nu få höra slottsfogden. Roeder, studsade han ändock tillbaka, då han förnam dessa ord, uttalade af Hans, ty det var han, som blifvit insläppt:

— Har hon blifvit mjukare ännu?

— Nej, svarade den hesa rösten, hon är omöjlig.

— Jag tror hon sofver nu?

— Ja, hon var så trött, att hon mot sin vilja föll i sömn för en timme sedan ungefär.

Efter en stunds tystnad fortfor Hans Roeder:

— Har något misstänkt förefallit här?

— Nej. Hvad misstänkt menar du?

— Ah, du förstår väl. Om någon, som kunde röras af flickans skönhet gått här förbi och fått syn på henne?

— Nej, inte ens en katt har passerat gatan sedan i middags.

— Före middagen då?

— Ja, låt mig draga mig till minnes. Ja, några stojande hopar af ditt folk. De ville nog in hit, men när de fingo se det tecken, som du satt på dörren, så aflägsnade de sig. Skall jag väcka henne?

— Ja gör det, men göm dig här bakom sängen så länge.

— Nu, som först ångrade det Sergio, att han ej bifallit den åstundan, som ett par af de djerfvaste knektarne

på slottet uttalat, nemligen att få medfölja. Det skulle då varit en lätt sak både att rädda Katicza och fånga Hans Roeder. Men som han var okunnig om huruvida den unga flickan vore innesluten i denna stuga eller i någon annan, kunde han ej på vinst och förlust riskera de tappres lif då alla armar så väl behöfdes till slottets försvar ifall öfverste Boleslaw, något som med säkerhet kunde förutses, skulle våga en hufvudstormning när plundringen och mördandet i staden upphört. Ångern kom dock nu för sent, men Sergo var dock fast besluten att ingripa, så framt Hans Roeder begagnade våld mot den unga flickan.

— Då Katicza ändteligen vaknade vid Rzepiczas ifriga rusknningar föllo hennes första blickar genast på slottsfogden.

— Du här igen! utropade hon med afsky. Hur länge skall du förfölja mig?

— Ända till dess du afsvär Sergo och blir min hustru och det äfven om jag måste följa dig till verdens ände.

Sergo kramade knifskäftet så våldsamt han kunde, och hade han nu räckt Hans Roeder med vapnet, skulle han icke tvekat en enda minut att stöta det i honom.

— Gå din väg, Hans Roeder, utbrast Katicza, annars...!

— Hvad, hvad! skrek slottsfogden och tog förskräckt ett steg tillbaka. Hvem har gifvit henne knifven!

— Jojo, du fege stackare, mumlade Sergo för sig sjelf, när du möter allvarligt motstånd, då är ditt mod ej mycket värdt. Endast mot värnlösa qvinnor är du stursk.

— Hvem som gifvit henne knifven, det vet jag inte, svarade Rzepicza förbluffad. Då hon kom hit hade hon

ingen. Men låt mig se! Ah, jag känner igen min egen knif. Hvar har du hittat den?

— Der, svarade den unga flickan och pekade åt en af vrårna, och nu behåller jag den till mitt sjelfförsvär.

— Praktiga flicka, mumlade Sergo för sig sjelf, du vore värd att bli en furstes brud.

Hans Roeder och Rzepicza gifvo hvarandra en hastig blick. Derefter drogo de sig undan mot fönstret och samtalade en stund med låga röster, ja så låga att icke ens Sergo kunde urskilja ett enda ord, oaktadt han lade örat ända intill den söndriga rutan.

Efter denna rådplägning ställde Hans Roeder åter några ord till Katicza. Af de meningar han uttalade, kunde Sergo ej höra mer än slutet:

— Och nu vet du hvad du har att rätta dig efter. Mig eller ingen!

— Aldrig dig, utan Sergo, inföll Katicza med klar stämma.

Hans Roeder störtade i detsamma ut och slog dörren så häftigt igen efter sig att hela stugan darrade på sin svaga grund. Derefter gick han tillbaka samma väg som han kommit, så skyndsamt, att Sergo ej fick tid att intaga sin fordna ställning utmed muren. Tack vare mörkret förblef han dock äfven nu oupptäckt.

Längre tordes han likväl ej dröja utanför den lilla kojan, som inneslöt allt hvad han egde kärast på jorden. Hade hans venstra arm också varit brukbar, skulle han sprängt stugdörren och med våld tagit ut Katicza äfven om han varit tvungen att märka den gamla hexan, men nu måste han gifva sig till freds. Han hade dock den trösten, att han visste hvar hans käraste befann sig i händelse något tillfälle att befria henne snart skulle yppa sig.

Lika försigtigt som förut smög han sig tillbaka. Han hade oantastad redan hunnit förbi vakten vid porten och skulle just vika af in på den smala vägen till slottet, då han med ens hejdades af en mensklig gestalt, som ställde sig i hans väg.

— Hvem är du, som smyger så försigtigt omkring? Aha, en spion från slottet och de fördömde kätтары! Hvarför skulle du annars taga denna väg? Svara, annars klyfver jag din eländige skalle som . . .

Sergo hade redan insett att här ej fanns någon annan utväg än att förekomma, så framt han ville behålla lifvet. När därför den okände drog sabeln på samma gång som han uttalade de sista orden i sin mening, ryckte Sergo blixtnabbt fram knifven och innan den anfallande, som var en grof och starkt byggd karl men ej så särdeles qvick i vändningarne, hann bli färdig med sitt tunga vapen, hade Sergos knif redan genomborrat hans bröst.

Allt detta hade tilldragit sig på kortare tid än som åtgått att här beskrifva det. Då buller och ljudet af fotsteg i detsamma också hördes både från Johannesgatan och vallporten, ansåg ynglingen det vara skäl i att så fort som möjligt laga sig undan utan att vidare bekymra sig om sin fallne motståndare. Han skyndade för den skull uppför slottskullen så fort han kunde och uppnådde lyckligt porten just som hans förföljare kommo fram till den döende kamraten och af honom fingo veta hvad som tilldragit sig. Knappt hade dock porten hunnit stängas, förrän Sergo nedsjönk afsvimnad i porthvalfvet. Ansträngningen när han sprang uppför kullen hade så medtagit hans krafter.

8.

Då kapten David Helt morgonen efter den natt, under hvars lopp Jeski Damowitz ilade genom skogarne mot Oszyakow, sammanträffade med sine officerare i nämnde stads högvakt, belägen vid torget, sade den unge fänrik, som haft nattvakten.

— Någonting ovanligt måtte bestämdt förefallit i och omkring Wielun.

— Hvaraf kan ni draga den slutsatsen? sporde David Helt orolig.

— Af det röda sken, som jag nära nog hela natten sett i den riktningen.

Plundrarne i Wielun hade också, något som vi glömt att omnämna, på öfverste Boleslaws befallning satt eld på det hus general Wresowitz bebott, samt på några andra i närheten.

— Har ni hört något kanondunder? sporde David Helt åter.

— Nej. Men äfven om en strid utkämpats der, är dock afståndet så stort, att generalens små kanoner ej skulle kunna höras hit.

— Ni har rätt, svarade kaptenen. Är det så, att något viktigt förefallit, få vi nog snart underrättelse derom.

Han hade knappt hunnit få sista ordet öfver läpparne, då både hans och officerarnes blickar fästades på en person, som med vacklande steg närmade sig på den från torget till stadens vestra utkant ledande gatan.

— Det var en besynnerlig kurre, utbrast den unge fänriken skrattande.

— Ja, menade en annan, han tyckes allt ha fått för mycket till bästa.

— Eller kanske han är sjuk, inföll en tredje.

— Det ser minsann så ut, sade nu kaptenen. Han stöder sig mot en husvägg och synes falla, men hvad är det! Han vinkar åt oss. Stark, fortfor kaptenen derefter och vände sig till en jättelik soldat, som i detsamma passerade förbi, gå och tag hand om personen, som står der borta och för hit honom. Han synes vilja tala med oss, men kan ej sjelf taga sig hit.

Några minuter derefter kom Stark nära nog släpande på Jeski Damowitz,

— Låt mig få hvila några minuter, jag är alldeles uttröttad. I går afton gick jag från Wielun med bud till kaptan Helt, men har ej kunnat hinna fram förr, än nu, alldenstund jag varit jagad härs och tvärs genom skogarne. Bara jag får hvila en stund skall jag framföra mitt budskap.

Under den halftimme som Jeski slumrade på träbänken inne i högvakten stodo kaptenen och hans officerare oroligt väntande framför honom. Nyheten om en budskickning från Wielun hade också inom kort spridt sig till hela den lilla svenska styrkan och det dröjde icke länge förrän platsen utanför högvakten var uppfylld af soldater, som undrande väntade på att få höra något från sina kamrater.

Slutligen vaknade Jeski, satte sig häftigt upp och stirrade förskräckt omkring sig.

— Kan du nu tala? sporde kaptenen och trädde fram till bänken.

— Hvar är jag?

— I Oszyakow.

— Nå, den heliga jungfrun vare lofvad därför, utbrast Jeski. Efter den besvärliga och farliga vandringen från Wielun drömde jag att jag befann mig i plundrarnes . . .

— Plundrarnes, afbröt kaptenen bestört. Hvad säger du?

Härefter redogjorde Jeski Damowitz omständligt för det nattliga öfverfallet på staden, tillståndet derstädes och slutade med dessa ord:

— Generalen ville ej anförtro något skrifvet åt mig, ifall jag skulle blifva tillfångatagen under vägen. Men hans befallning är att kapten Helt genast skall utrymma Oszyakow och så skyndsamt som möjligt tåga till Wieluns undsättning. Och på det att kaptenen måtte sätta lit till mina ord bad generalen mig att framvisa detta.

Med dessa ord framtog Jeski ur ena stöfvetskafvet en papperslapp, på hvilket general Wresowitz skrifvit sitt namn.

— Ja, det är hans namnteckning, utbrast kapten. Skynda er alle mine herrar. Om en timme måste nu vi vara på väg. Till Jeski sade han: Hvila du till dess uppbrottet sker. Du visar oss ju vägen?

Ja, herre.

En timme derefter var också den lilla svenska styrkan på sträckmarsch till Wielun. Som Jeski ej orkade att medfölja till fots, hade han fått en häst, på hvilken han red vid kaptenens sida.

9.

I ett af de största husen vid staden Wieluns enda torg hade furst Demetrius Bolesky, grefve Ernst von Tar-

nau, öfverste Boleslaw och Gninski tagit sina bostäder. De ville bo tillsammans för att ej behöfva skiljas åt ifall något oväntadt skulle inträffa.

På aftonen af den dag, då svenska styrkan i Oszyakow anträdde sin marsch till Wielun, voro desse fyra personer tillhopa i det största rummet. Det hade lyckats Hans Roeder att rädda några buteljer vin ur plundrarnes våld, och i glädjen öfver att företaget börjat så lyckligt och att general Wresowitz blifvit ohjelpigt innesluten på slottet, ville herrarne nu göra sig en glad afton. De förfärliga scenerna omkring dem rörde ej deras hjertan det ringaste, ej heller bekymrade det dem att deras landsmän, stadens egna innevånare, hoptals mördades och skändades af det vilda slödder, som de fört med sig.

— Så snart vi få drifva bort den svenske generalen, och det torde ej dröja många dagar till dess, är jag sinnad att afskicka en berättelse om förloppet till konungen, utbrast furst Demetrius.

— Ja, han skall nog känna sig glad öfver denna oväntade framgång, menade grefve von Tarnau.

— Och jag hoppas att få min grad tillbaka, menade f. d. öfversten.

— Ni kan vara lugn därför, inföll fursten. Ni har uppfört er som en hjelte, och Johan Kasimir kan ej neka att belöna trogna tjenster.

— Nej, alldenstund han nu som bäst är i behof af dem, tillade Gninski, för hvilkens blick ett woiwodskap redan länge hägrat.

— Jag tycker, sade vidare furst Demetrius, att det är besynnerligt att konungen gör så litet för sitt folk under dessa bekymmersamma tider. Just då han som bäst

skulle behöfvas i landet, flyr han undan och låter adeln sköta alla angelägenheter.

— Feghet är det nog icke, menade Ernst von Tarnau, utan . . .

— Vankelmod, ja, afbröt Demetrius Bolesky. Det är just rätta ordet, fortfor han under det både Gninski och Boleslaw nickade god mening. Detta är dock icke rätta sättet att . . .

Ett ohyggligt tjut uppfyllde i dessa ögonblick torget utanför och hördes tydligt upp till de festande herrarne.

— Att man skall bli störd på detta sätt, just när man har andra viktigare saker, som röra landets välfärd, att tänka på, utbrast fursten och rynkade den aristokratiska näsan då han förde bågaren med det skummande vinet i till sina halft föraktligt krökta läppar. Jag tycker, öfverste, att ni gerna kunde befalla edert folk att drifva packet till en annan stadsdel, så att vi sluppe höra de der obehagliga tjuven.

Boleslaw skyndade ut, men återkom snart.

— Nå, hvad var det, som var på färde? sporde Ernst von Tarnau och lyfte vinbägaren mot ljuset.

— Åh just ingenting af vikt, svarade före detta öfversten vårdslöst. Mina tappra pojkar ha bara fått tag i några rika främlingar och resande, som ej godvilligt lemnat fram sina penningar och dyrbarheter. Heliga Guds moder, det är väl ej underligt att de der stackars fattiga satarne också vilja ha något af denna verldens goda när de kunna få det genom så liten ansträngning. De hålla bara nu på att uppmjuka de rikes samveten och upptriska deras minnen i afseende på de ställen, der de gömt sina skatter, och, fortfor han skrattande, jag kan för-

säkra att de ha många finurliga och ofelbara medel att använda.

— Ha, ha, ha, skrattade furst Demetrius hånfullt. Ja, menniskan är verkligen ovanligt uppfinningsrik i vissa fall. Men, mine herrar, vi lemna den der saken, som ej det minsta rör oss. Förenen eder med mig och dricken en skål för Polen och konungens snara återkomst, samt för svenskarnes totala utrotande!

Skålen dracks i bottnen och under ett jubel, som på ett förfärligt sätt kontrasterade mot jemmeropen nere på torget.

Under aftonens lopp hade det lyckats Boleslaw att öfverkomma ytterligare några buteljer vin. De hade blifvit hittade i källaren till det förbrända hus, der general Wresowitz bott.

Vid underrättelsen härom började speorden att hagla öfver den svenske generalens hufvud.

— Stackars karl, utbrast Gninski, under det han tjenstgjorde såsom munskänk. Jag beklagar honom och kan nog förstå den grämelse han skall känna, då han tänker på sitt förlorade vin. Jag hade god lust att skicka upp till honom en butelj.

— Och till tack få en kula, ja, inföll öfversten. Jag var nog sjelf illa deran vid första stormningen och erkännas måste, att de ej skjuta illa, desse kättare.

— De stå också i förbund med djefvulen, yttrade i detsamma en dof röst från dörren.

De pokulerande herrarne sprutto till, högst obehagligt störda i sitt förehafvande, då pater Josephus långsamt skred fram i rummet. Hans långa och skrangliga gestalt tog sig nästan spöklik ut och Gninski, som var den minst

djerfve i sällskapet, kunde ej återhålla en lätt rysning vid åsynen af munkens brinnande ögon.

— Allt har gått bra, utlät sig nu pater Josephus och reste på sig. Den heliga jungfrun har hört min bön och vår skyddspatron Sanct Johannes skall nog glädja sig åt den ofärd, som öfverallt nu beredes hans rikets fiender. Vi hafva under dessa dagar offrat många kättare och fiender till Polen och detta skall nog räknas till våra goda gerningar i ett annat lif. Maledicti suecani, utropade han och lyfte fanatiskt armar och ögon samtidigt mot höjden, »måtte inga plågor undgå eder och måtte er kätterske konung aldrig finna den ro han söker».

Efter dessa ord vände pater Josephus om och aflägsnade sig med långsamma steg, liksom ville han så länge som möjligt låta de pokulerande herrarne känna tyngden af sin närvaro.

Det dröjde en ganska god stund efter munkens bortgång innan den förra munterheten återkom. De nya vinbuteljernas skummande innehåll hade dock snart följagat minnet af pater Josephi obehagliga uppträdande.

— Men, utropade plötsligt Ernst von Tarnau och blef med ens tankfull, har ni ej, furst Demetrius, återsett den uppstudsige tjenare, som ni höll på att afstraffa när vi kommo till Ilza, och som sedan flydde på ett så fiffigt sätt?

— Nej, svarade Demetrius Bolesky under det ett mörkt moln drog öfver hans panna, jag har hvarken sett honom eller Sergo Stenowitz, som hjälpte honom att fly.

— Troligtvis hafva båda omkommit här, svarade Boleslaw likgiltigt. Åtminstone vet jag att Hans Roeder haft en strid med dem vid ruinerne efter Ziwictemplet och

lemnat dem, såsom han trodde, döda på platsen. Jeski Damowitz' vackra dotter lyckades han dock att fånga.

— Såå, inföll Demetrius Bolesky vårdslöst. Ja, jag har hört berättas att min slottsfogde lär vara ursinnigt kär i den flickan. Men, mine herrar, det är ju under vår värdighet såsom adelsmän, att ens egna en tanke åt sådant pack, mycket mindre tala om detsamma. Vi hafva högre ärenden att uträtta, ty fosterlandet ställer . . .

I detsamma dånade ett skott från borgen och afbröt furstens tal. Ingen af de festande hade lagt märke till den musköttsalfva, som kort förut affyrats åt Oszyakowhålet till.

Furst Demetrius ämnade just resa sig upp, då ytterligare ett kanonskott dånade.

Nu var det före detta öfversten, som rusade upp, likblek i ansigtet.

— Vi äro förrådada, skrek han och slog vildt omkring sig med armarne. Låtom oss skyndsamt fly!

Den förfärligaste villervalla uppstod nu i salen. Bordet stjelptes omkull och det vin, som ej ännu var urdrucket spilldes ut öfver golfvet!

— Men hvarför skriker ni så besatt? utbrast Ernst von Tarnau och gaf Boleslaw en allvarsam blick. Man skulle kunna tro att svenskarne öfverrumplat staden och . . .

— Ja, troligen hafva de gjort så i denna stund, eller också sker det i nästa, inföll Boleslaw, som nu ändteligen hunnit sansa sig så pass mycket, att han kunde göra reda för sig. Att general Wresowitz just nu erhåller förstärkning, det är utan tvifvel säkert, ty annars skulle han ej skjuta svensk lösen.

— Svensk lösen, svensk lösen, mumlade de öfrige och sågo bestörta än på hvarandra och än på Boleslaw.

— Ja, svarade denne. Den svenska lösen består af två kanonskott.

Nu blef det annat af. De festande polackarne ilade skyndsamt ned, kastade sig på sina hästar och redo hastigt ut ur staden, öfverlemnande plundrarne åt sig sjelfve att rädda sig bäst de kunde.

På halfva vägen till Ilza mötte furst Demetrius och hans följeslagare Max von Tarnau, som beledsagade den unga furstinnan Eleonora, hvilken redan var utsedd att blifva den sol, omkring hvilken de rika ätterna i Wielun skulle kretsas. I stället för ett triumftåg blef det nu flykt och sedan Demetrius Bolesky från slottet Ilza medtagit alla sina penningar och juveler fortsattes resan öfver schlesiska gränsen till Tarnau, der flyktingarne förmodade att de kunde vara i säkerhet eftersom de nu befunno sig på en främmande makts område.

Förändringen hade skett så hastigt, att Demetrius Bolesky icke riktigt hann komma till full klarhet i sin belägenhet förrän han anlände till slottet Tarnau. I ensamheten såg han nu med förfäran i hvilka olyckor han störtat icke allenast sig sjelf, utan äfven sitt enda barn, den oskyldiga Eleonora.

10.

Vid samma tid som furst Demetrius, Ernst von Tarnau, Gninski och den tappra före detta öfversten redo ut genom stadsporten vid slottet, intågade kapten David Helt i detsamma och blef der med glädje mottagen af gamla kamrater.

— Nu, utropade general Wresowitz under det harmen och förbittringen lyste ur hans ögon, är jag nog stark att lära de polska hundarne och fege stackarne hvad redlige krigsmän hafva för ett bruk gent emot en eröfrad stad. Sådana våldsgerningar, som under dessa dagar blifvit begångna här, har jag väntat mig endast af ryssar och turkar, men ej af desse sarmater, som öfverljudt skryta med sin hyfsning. Men, jag skall sätta hårdt mot hårdt, och ve de skurkar, som varit ledare af denna öfverrumpling om jag får dem i mina händer. Ingen förskoning hafva de att vänta sig!

Jeski Damowitz hade knappt hunnit stiga af hästen, förrän general Wresowitz gick fram till honom, tryckte en börs i hans hand och sade:

Tag denna till att börja med. Hvad som ligger dig närmare om hjertat får du veta af din blifvande svärson.

Sergo stod som på nålar och väntade att generalen skulle lemna Jeski. När detta skett störtade han fram till denne och utropade:

— Nu vet jag hvar Katicza finnes?

— Du! Hur har du kunnat spana ut det?

Sergo omtalade i korthet sitt besök nere i staden och slutade med dessa ord:

— Om ni vill som jag, fader Jeski, så begära vi femtio eller trettio man af generalen och inom kort skall Katicza hvila i edra armar.

— Ack, det är nog inte så väl att generalen hör denna vår bön, utbrast Jeski sorgsen.

— Han måste det efter den tjänst ni gjort både honom och slottets besättning. Jag går nu till generalen. Dagningen börjar redan och vi måste skynda oss innan

den skurken Hans Roeder hinner att ånyo bortföra Katicza.

Sergo gick också fram till general Wresowitz och hade lycka med sig. Efter en kort öfverläggning med kapten Helt biföll han ynglingens förslag.

Och de som icke dröjde att begifva sig åstad, det var Jeski och Sergo.

Underrättelsen om att svenskarne erhållit förstärkning spreds med blixstens hastighet omkring i staden. Undsättningstruppernas antal förstörades efter hand af ryktet och snart hade de vuxit till flere tusen man, som hvilken minut som helst stodo färdiga att kasta sig öfver plundrarne och massakrera dem likasom de gjort med stadsborna.

Detta påskyndade plundrarnes flykt och att denna företedde en den gräsligaste förvirring kan man lätt förstå. De trånga gatorna och portarne kunde ej gifva tillräckligt utrymme åt alla, som ville fram, och följderna häraf blef att många nedtrampades eller klämdes ihjäl. Schlesien var allas mål, ty ingen vågade längre stanna i trakten kring Wielun af fruktan för efterräkningar.

Hans Roeder och pater Josephus voro bland de siste, som erhöilo kunskap om den hotande faran. När underrättelsen kom till deras öron höllo de just på att jemmerligt pina tvenne resande qvinnor för att framtinga bekännelsen om hvar de gömt sina penningar, men de vunno ej målet.

Slottsfogdens första tanke var nu Katicza. Pater Josephus tänkte ungefär detsamma och de skyndade i fullt språng till Rzepiczas koja.

När de kommo fram stod dörren öppen och den gamla hexan hade all möjlig möda att hindra Katicza från att fly. Efter en ursinnig strid hade det lyckats henne

att vrida knifven ur den unga flickans händer, men hon hade dervid sargat sina fingrar så att blodet ymnigt rann ned på golfvet.

Vid åsynen af munken och Hans Roeder ville Katicza bemäktiga sig den på golfvet liggande knifven, men slottsfogden var snabbare och satte foten på densamma. Derpå slingrade han oemotståndligt sina armar omkring den unga flickans midja och bar henne sålunda fram mot porten, der hans och pater Josephi röfvade hästar väntade.

I dessa förfärliga ögonblick och då branden från de af de flyende plundrarne antända husen upplyste halfva staden med sitt sken, hade den unga flickan förlorat medvetandet.

Pater Josephus satt redan i sadeln och Hans Roeder var just sysselsatt med att dit praktisera sig och sitt rof, då ömkliga jemmerrop hördes från den smala slottsvägen utför hvilken Sergo och Jeski störtade i spetsen för de svenska soldaterna.

Den öfverhängande faran gaf slottsfogden de krafter, som han saknade och inom kort satt han i sadeln med Katicza framför sig.

Det bar af fram mot porten, men det var omöjligt att komma igenom den lefvande mur, som här stängde vägen. Förtviflad ropade därför Hans Roeder:

— Till andra porten! Den vägen är fri!

Hästarne kastades om, men för sent, ty just i det samma bröto soldaterna fram och spärrade vägen.

— Se, der rider Hans Roeder med min dotter framför sig, ropade Jeski Damowitz.

— Ja, och bakom honom känner jag igen munken Josephus, inföll Sergo. Ah, nu skola de ej komma undan!

— Nej, inte så framt det finnes någon rättvisa i himmelen, svarade Jeski.

Inklämda mellan de flyende plundrarne kunde slottsfogden och pater Josephus hvarken komma fram eller tillbaka. En blick af djefvulskt hat sköt ur Hans Roeders ögon då han varseblef Sergo. Utan att yttra ett enda ord höjde han sabeln för att med densamma krossa Katiczas hufvud, men Sergos pistolkula var snabbare, och utan att gifva ett enda ljud ifrån sig sjönk han med genomborradt bröst ned af hästen.

I blinken var Sergo framme vid det förskrämda djuret och grep det men kraftig hand i tygeln på samma gång som Jeski ryckte till sig dottren.

Då pater Josephus såg Hans Roeders fall gaf han sin häst ett par kraftiga hugg i sidan. Djuret stegrade sig, trampade ned ett par af flyktingarne och satte af i riktning mot Rzepiczas stuga, men hann ej långt, förrän det förlorade sin ryttare, som, genomborrad i ryggen af en soldats kula, störtade till marken, der han få minuter derefter gaf upp andan.

När de sista plundrarne väl hunnit tränga sig ut genom stadsporten skyndade general Wresowitz, skummande af hämnd och raseri efter de flyende och ned mot schlesiska gränsen blef det nu en jagt, hvaraf minnet fortlefde i många menniskoåldrar.

III.

Efter blodbadet.

1.

Grefve Ernst von Tarnau hade med utsökt artighet mottagit sina flyktande gäster och låtit ställa de förnämsta rummen i slottet till deras förfogande. Den tunga dysterhet, som naturligtvis var en följd af de så nyligen timade olyckliga händelserna, försvann likväl snart och tanken på att befinna sig i ett främmande land fördref inom kort furst Demetrii tungsinhet.

När han morgonen derefter råkade sin värd vid frukostbordet hade hans lynne till och med undergått en så stor förändring, att han nära nog skämtade öfver den ångest och fruktan, som förut nedtryckt honom. De ädla ungerska vinerna från slottet Tarnaus källare gjorde också sitt till att muntra upp de biltoge gästerne.

Kär ända öfver öronen fladdrade grefve Max omkring sin blifvande brud och hon belönade då och då hans sirliga skämt med ett och annat småleende, som ändock hade något vemodigt i sig. Den unga furstinnan tänkte ännu med bäfvan på hur allt detta skulle sluta.

Då aftonen kom samlades de båda familjerna i den så kallade gröna salongen, ett med all möjlig glans möbleradt rum, der väggarne helt och hållet pryddes af Ernst von Tarnaus förfäder, och der han sjelf och hans närmaste efterkommande redan hade sina lediga platser.

Samtalet var till en början något stelt, ty alla liksom kände i luften att förhållandena ej voro sådana som de

borde vara. Men hvad det var, som stundade, det kunde ingen utfundera. Slutligen antog likväl konversationen en mera liflig prägel och tankarne utbyttes mera otvunget.

— Ingen har väl hört talas om hvar Johan Kasimir nu håller till? sporde Ernst von Tarnau.

— Jo, jag hörde i går, att han lär befinna sig i säkerhet på ett slott invid Breslau, svarade sonen Max.

— Sää, menade fadren. Det är för besynnerligt med den kungen, och vore jag polack, skulle jag ej dröja att uppsäga honom tro och . . .

— En blick ur furst Demetrii ögon hejdade hans djerfva tunga. Han hade för ögonblicket glömt, att hans furstlige gäst var en af Johan Kasimirs ifrigaste anhängare. Den fina rodnad, som rann upp på hans kinder, tillkännagaf också att sjelfförebärelsen djupt träffat honom.

— Om förlåtelse, sade han därför. Det är ej underligt om Johan Kasimir, som ju var jesuit och kardinal, innan han blef konung i Polen, icke är någon krigshjelte. Den förste Kasimir, Mieczislaw II:s son, var ju också munk innan han besteg sin faders tron, så att mellan dem råder ett visst slägttycke, ehuru den sist nämnde lefde för mer än sex hundra år sedan.

— Så egendomligt, utbrast Eleonora. Det der måste ni berätta för oss, grefve.

— Ja, inföll Demetrius Bolesky, som också var glad öfver att få en afledare för sina dystra tankar, berätta oss den historien, grefve. Som ung läste jag den nog, men minnet faller bort med åren och på sednare tiden har jag ej haft tillfälle att sysselsätta mig med bokliga studier.

Grefve Ernst von Tarnau, som också var nöjd med att samtalet kommit in i en annan riktning, började:

— Mieczislaw II:s gemål Richsa var en dålig qvinna,

som på intet sätt sökte att bota de skador hennes makes regering förorsakat Polen. Han fortfor tvärtom att lägga nya och hårdare pålagor på folket och tillsatte snikne och tjufaktige embetsmän. Detta förfaringssätt uppretade till den grad nationen, att den reste sig i massa. Richza måste fly. Hon tog den unge Kasimir med sig och stannade ej förr, än hon anlände till Sachsen. Hos kejsar Konrad II fann hon ett gästvänligt mottagande. Under sin vistelse i Tyskland grundlade hon två abbotstift och när hon dog blef hon af innevånarne i Köln upphöjd till ett helgon. I Polen fortforo emellertid de inbördes stridigheterna och först många år efter Richzas och Kasimirs flykt förenades sig polackarne om att återkalla den sist nämnde. Men, hvar skulle de finna honom? Längre och väl sökte polackarne efter sin konung och slutligen påträffade de honom, klädd i tagelskjorta och sysselsatt med späkningar, såsom munk i klostret Cluny i Paris. Han kallade sig helt enkelt Karl och munkdrägten hade han mottagit ur den helige Odilons händer. Efter mycket bedjande förklarade Karl, att det ej berodde på honom att lemna sitt munklif. Odilon sade detsamma och det blef alltså intet annat råd, än att utverka sig påfvens tillåtelse att få göra den unge munken till Polens konung. Men den helige fadren, som var uppbragt på polackarne för alla de ogerningar, som blifvit begångna under den tid partierna bekämpade hvarandra, utfäste ganska svåra villkor för sitt samtycke. Bland annat måste polackarne förbinda sig att hvarje år erlægga en ganska ansenlig skatt, hvilken erhöll namnet S:t Peters penning, och fingo polackarne alltså det stora nöjet att helt enkelt *köpa* sin konung. Men icke nog härmed. Den förbittrade påfven fordrade också att alla polackarne skulle låta raka sina hufvud, och att adels-

männen på högtidsdagarne skulle bära ett linneskärp omkring midjan.

— Men då kom ju hela nationen att likna en munkskara, inföll Eleonora med en viss munterhet.

— Alldeles, min nådiga furstinna, svarade grefven, men polackarne behöfde dock ej ångra att de köpt Kasimir tillbaka för denna ansenliga lösepenning, ty han var en god och ädel regent och när han dog följdes han af hela nationens saknad.

— Ja, det är sannerligen en egendomlig likhet mellan de båda konungarne med namnet Kasimir, svarade furst Demetrius när grefve Ernst slutat. Den nu lefvande har ju också varit munk. Redan som ung skickades han till Spanien i ett uppdrag emot Frankrike. Fartyget blef af en storm drifvet i land på kusten af Provence. Kasimir fängslades, emedan fransmännen kände till ändamålet med hans resa och måste i två år försmäktas i ett mörkt fängelse. Utsläppt derifrån var hans lynne helt och hållet förändradt. Han styrde kosan till Rom, blef jesuit och derefter kardinal. Då polska tronen blef ledig utbytte han den mot den röda kardinalshatten.

— Och hvem vet om han icke ännu en gång kommer att egna sig åt munklifvet, som han med förkärlek tyckes fasthänga vid *), utbrast den unga furstinnan Eleonora mera på skämt än på allvar.

— Så du talar, Eleonora, inföll Demetrius Bolesky med en viss stränghet. Man må säga hvad man vill om

*) Eleonora profeterade rätt. Johan Kasimir drog sig efter några år ifrån Polen, blef abbot i S:t Germain des prés och i S:t Martin de Nevers, samt gifte sig i hemlighet med en tvätterska Marie Mignot, förut enka efter en fransk marskalk och ett parlamentsråd i Grenoble. Han dog år 1672. *Förf.*

Johan Kasimir, men någon elak menniska är han ej, det vet jag af egen erfarenhet.

Grefve Ernst ämnade just svara, då ett buller i stora korridoren hindrade honom derifrån.

— Vid den heliga jungfrun, utbrast han, röd i synen af förargelse, tror jag inte att mine tjenare råkat i lufven på hvarandra och det just här.

— Ja, det höres åtminstone så, inföll Demetrius Bolesky något sarkastiskt.

— Tillåt mig, min far, att se efter hvad det kan vara, utbrast grefve Max.

— Nej, nej! Jag vill sjelf se hvem den oförskämde är och straffa honom!

Grefve Ernst hann icke ens fram till dörren, förrän den häftigt rycktes upp och en gammal gråhårig man visade sig på tröskeln.

2.

— Joseph, utbrast grefven och betraktade förvånad sin gamle trotjenares förstörda utseende. Hvad i alla helgons namn står på eftersom du har brutit mot mitt förbud, ty du vet att . . .

— Förlåt, stammade den gamle trotjenaren och tog ett steg inåt salongen, men vacklade i detsamma och föll i armarna på grefve Max, som genast skyndat fram.

Sedan Joseph ändteligen genom tjenliga medel blifvit återväckt till medvetande, sade grefven:

— Du har förskräckt oss alla, Joseph. Hvad står på?

— Rysligt, nådige herre, stammade trotjenaren och

kastade en blick på Eleonora liksom ville han gifva till känna, att hon ej borde få höra hvad han hade att berätta.

Den unga furstinnan förstod den blicken och sade:

— Tala du, Joseph, och låt ej min närvaro hindra dig.

— Ja, tala, befalldes grefve Ernst.

Joseph sade då:

— När jag tidigt på morgonen hann fram till Neudorf berättade man för mig ohyggliga saker om strider, som skulle stått på sjelfva gränsen och . . .

— Strider på sjelfva gränsen, utropade furst Demetrius och grefve Ernst samtidigt.

— Ah, han förblandar dem nog med striderna vid Wielun, inföll nu före detta öfversten, som medföljt till Tarnau, emedan han ej tordes stanna i sitt i Polen belägna hem.

— Nej, herre, svarade Joseph. På sjelfva gränsen hade striderna utkämpats mellan flyktingarne från Wielun och de förföljande svenskarne, och vägen ända från Wielun är tätt besädd med stupade polackar.

Både furst Demetrius och grefve Ernst bleknade. Före detta öfverste Boleslaw såg sig hastigt om efter reträtt.

— Men, kätтарыne våga nog inte att öfverskrida gränsen, inföll Eleonora tvärsäkert. Här kunna vi således vara lugna.

Gamle Joseph betraktade den unga furstinnan med en på samma gång tvekande och orolig blick. Denna blick märkte grefve Ernst, hvadan han temligen omildt grep tje-naren i armen och utbrast:

— Tala vidare. Jag ser på dig att du vet mera.

— Ja, nådige herre, stönade Joseph, *jag vet verkligen mera.*

Före detta öfversten, den tappre Boleslaw, såg nu nära nog tillintetgjord ut. Om han kunnat fly, skulle han icke en enda minut tvekat att göra det, men för skam skull kunde han det ej.

— Nå, så ut med hvad du har på hjertat, skrek grefve Ernst.

— Svenskarne hafva redan öfvergått gränsen.

Alla de närvarande kunde ej återhålla ett gemensamt rop af förskräckelse. Grefve Ernst var den, som först kom till besinning.

— Bedrager du oss inte, sporde han strängt den gamle trotjenaren.

— Nej, nådige herre, hvad skulle det gagna mig. Jag hade ännu icke hunnit lemna Neudorf, då svenskarne blefvo synlige på höjderna straxt norr om byn.

— En större oförskämdhet har jag aldrig sett, utbrast furst Demetrius, upptänd af vrede.

— Nej, inte jag heller, bedyrade grefve Ernst.

— Det är besynnerligt att den svenske generalen töres gå in på en främmande makts område, inföll nu grefve Max. Detta tilltag kan förskaffa Sverige krig med . . .

— Jag vel orsaken, afbröt furst Demetrius med ett visst förnämt förakt. Svensken spelar nu segerherre, och i sitt öfvermod vill han nu visa att han har makten.

— Förlåt att jag motsäger eder, nådigaste furste, svarade gamle Joseph. Af några flyktingar, som lyckats undkomma de svenska svärden, hörde jag att general Wresowitz är alldeles ursinnig öfver att en mängd schlesier deltagit i det wielunska blodbadet, och han har därför svurit på att han skall gripa dem, äfven om han nödgades förfölja dem genom detta land.

En bomb skulle ej hafva åstadkommit större förskräckelse än dessa Josephs ord.

— Gör allt klart till afresa och det inom en timme, befalldes grefve Ernst. Jag råder dig till att skynda, Joseph, ty du skall veta, att äfven jag var med i Wielun. Om du således älskar din husbonde, så skynda.

Den gamle stod en stund mållös af förskräckelse, ty hvad han nu fått höra, det hade han aldrig kunnat ana. Men hastigt kom han till sig sjelf.

— Inom en half timme skall allt vara klart till afresan, utbrast han och försvann som hade han blifvit skjutten ur en kanon.

Och nu blef det brådska på slottet Tarnau. Före detta öfversten, som visste med sig sjelf, att wielunska blodbadet icke var den enda synd, som han hade på sitt samvete, var dock aldra värst deran. I hvilken minut som helst kunde man vänta den hämnande svenske generalen, ty att han skulle skynda, på det att de förnäma flyktingar han sökte att få i sitt våld, ej skulle hinna undan, det insåg hvar och en.

Den af Joseph anslagna halftimmen var nu tilländalupen. Den gamle trotjenaren höll ord. Två vagnar, hvardera förspänd med fyra eldiga hästar, väntade på slottets borggård.

Nedför stora trappan skyndade i detsamma flyktingarne och ilade hastigt till vagnarne. I den första togo furst Demetrius, grefve Ernst och Eleonora plats, i den andra grefve Max och före detta öfversten.

Sedan grefve Ernst yttrat några afskedsord till sina omkring vagnarne församlade tjenare, och lofvat att inom några dagar vara tillbaka, ropade han:

— Kör till Namslau.

Denna befästade stad ligger vester om slottet Tarnau, ungefär halfvägs till Breslau.

Ridknektarne satte sporrarne i de ädla djurens sidor och de tunga vagnarne började röra sig framåt. Första vagnens förhästar hade nått och jemt hunnit sticka sina hufvud utom porthvalfvet, då kusken förskräckt höll spannet tillbaka, då i hans öron dundrade ett barskt:

— Halt!

Färden var hindrad, ty framför porten uppdöko i det samma en mörk linie svenske soldater och en af dess officerare befallde myndigt att vagnarne skulle återvända till borggården.

Här var nu ingen annan utväg än att lyda. Ängsliga och med klappande hjertan måste flyktingarne foga sig i sitt öde.

En ömklig figur gjorde före detta öfverste Boleslaw Ack om det nu funnits något håll, om än aldrig så smutsigt, att gömma sig uti, han skulle icke en enda minut tvekat att begagna sig af denna utväg för att rädda lifvet. Den, som går till stupstocken eller galgen, kan ej förete ett ömkligare utseende, än Boleslavs i dessa pinsamma ögonblick.

Efter några minuters väntan, en tid, som föreföll flyktingarne odrägligt lång, hördes ändteligen hästramp utanför porthvalfvet och snart red general Wresowitz, åtföljd af en stor del af sine officerare, in på slottet Tarnaus borggård. Vid åsynen af den svenske generalen, hvilken utseende ej bådade något godt, tog grefve Ernst von Tarnau mod till sig. Med högburet hufvud gick han fram till generalen och sporde med spotsk ton:

— Med hvad rättighet intränger ni öfver schlesiska gränsen och fram till detta slott?

— Med alldeles samma rättighet som ni var med om att anföra de plundrande skaror, som nyligen föröfvat sådana gräsligheter mot Wieluns oskyldige innevånare. Fort upp i vagnen, stolte grefve von Tarnau. På det område, der ni åtminstone ej försökt att afstyra de gräsliga brotten, skall ni dömas. Fort, säger jag!

Grefve Ernst märkte tydligt att här icke var lönt att göra motstånd. Han fogade sig därför, ehuru motvilligt, i den hårda nödvändigheten.

Snart voro endast tjenarne ensamme på slottet Tarnau. Men öfver schlesiska gränsen och i riktning mot slottet Ilza, der general Wresowitz ämnade hålla ransaking med sina förnäma fångar, rullade de båda vagnarne, omgifne af soldater och ryttare. Vägen var, såsom Joseph också sagt, tätt besådd med lik och det var med förfärad blickar, som Eleonora betraktade denna gräsliga bild af kriget.

Ryktet om furst Demetrii och hans sköna dotters ankomst såsom fångar hade i förväg redan spridit sig till slottet Ilza och samlat alla deras underhafvande på borggården. För Eleonoras skull hade så många som kunde det, klädt sig i sorgdrägt, och när den unga flickan märkte detta bevis på kärlek fylldes hennes ögon af tårar.

Inom en spetsgård af soldater uppställdes fångarne genast efter ankomsten, ty general Wresowitz hade ej tid att vara länge borta från Wielun.

— Nå, furst Demetrius Bolesky, utbrast generalen, som satt till häst, erkänner ni de förbrytelser, som blifvit

lagda er till last, nemligen att hafva uppviglat landtbe-
folkningen och fört den i ond afsigt emot Wielun?

Fursten teg.

— Jag anhåller om ett svar på min fråga, i annat
fall skall jag veta att göra processen kortare än ni anar,
utbrast generalen strängt.

— Ni vet, herr general, att jag aldrig varit svenskar-
nes vän, svarade nu ändteligen furst Demetrius. Jag har
endast sökt att så mycket på mig ankom, tjena mitt fo-
sterland.

— Det tjenar man illa med att uppmuntra sådana
illbragder som ni gjort, svarade generalen torrt. Derpå
vände han sig till grefve Ernst von Tarnau och sade:

— Hvad er angår, grefve, så har ni troligtvis intet
urskuldande skäl att framdraga. Ni är ej polsk under-
såte utan är bosatt i Schlesien, ett mot Sverige vänskap-
ligt sinnadt land. Det förefaller mig alltså mera besyner-
ligt att ni, som ej har det ringaste att skaffa med Sveriges
och Polens angelägenheter, likväl blandat er i dem. Jag
måste anse, att det är en simpel plundringslusta, som
eggat er härtill. Så mycket mera förderlig för er, ty med
personer, som blanda sig i andras affärer utan att ega det
ringaste skäl dertill, har jag ingen misskundsamhet. Och
inte nog med att ni kastat er sjelf i dessa vedervärdig-
heter, ni har äfven indragit er son i den och . . .

— Nej, inföll i detsamma Max von Tarnau, jag är
ej inblandad deri. Under hela tiden som uppträderna i
Wielun fortgingo var jag här

General Wresowitz såg sig omkring liksom för att söka
efter något.

— Min son har rätt, utbrast grefve Ernst. Det är jag,
som är brottslig, men ej han. Dessutom tror jag att slot-

tet Ilzas tjänstepersonal skall kunna intyga att han ej varit med sin fot i Wielun under uppträdena derstädes.

Sedan alla tjänarne med en mun intygat att Max von Tarnau var oskyldig, sade generalen:

— Då är ni fri. Men glöm ej för framtiden det råd ni nu får af en man, mera erfaren än ni i lifvets skola. Blanda er aldrig utan giltiga skäl i andras affärer, efterräkningen kan då bli sur nog.

— Och nu ha vi till sist före detta öfversten Boleslaw, utbrast generalen derefter och sände den af ångest darrande stackaren en ironisk blick. Han är polack och i dubbelt måtto värd det straff han också skall undergå. Nå herr öfverste, hur smakade er min präktige bösskytts kula då ni första gången sökte att föra edra usla plundrare till stormning?

I stället för svar föll den fege Boleslaw, storskrytaren, på knä framför generalen och tiggde om nåd.

— Det är bra, utropade Wresowitz. Han har nu på ett särdeles framstående sätt erkänt sin brottslighet.

Likblek reste sig före detta öfversten upp och vacklade tillbaka till sin plats. En tystnad, lika djup som grafvens, uppstod nu. Alla hade sina blickar fästade på general Wresowitz, i hvilkens hand tre människors öde nu hvilade. Generalen sjelf syntes för några ögonblick pinsamt berörd af den sorgligt dystra stämningen. Slutligen lösslet han sig från dessa pinsamma tankar och sade:

— Endast för några dagar sedan rådde fred och lugn i den lilla staden Wielun. Jag och mine soldater upprätthöllo ordningen och hade redan hunnit vinna innevärnarnes sympatier. Då kom en natt en mördarflock, anförd af adelsmän, bemäktigade sig staden, mördade största delen af mine soldater och framforo sedan under några da-

gar mot de arma oskyldiga innevånarna på ett sätt, som mera passa hedningar och barbarer, än kristna människor. Gatorna dränktes i blodströmmar och af de döda vanställda kropparne frossade massor af svin. Adelsmännen gjorde ingenting för att hämma rysligheterna, de tvertom hånade de olycklige. Då svor jag inom mig en dyr ed att lika blodigt hämnas det oskyldigt utgjutna blodet, och jag har till en del hållit ord. Vägen från Wielun och fram till schlesiska gränsen bär vittne derom. Men hämnden är ej ännu tillfyllest fullbordad; adelsmännen återstå ännu, men redan i denna dag må deras öde beseglas. De skola skjutas i lunden bredvid detta slott.

Med dessa ord ville generalen kasta om sin häst, men i detsamma framstörtade Eleonora och ropade under det hon bönfällande sträckte sina armar mot höjden:

— Nåd för min far!

— Ja, nåd för hennes far, mumlade de församlade tjenarne.

General Wresowitz hade råkat i en ej så liten förlägenhet. Den sköna Eleonoras bedjande blickar och tjenarnes vädjande till hans barmhertighet satte honom i en svår klämma.

— Nej, tänkte han, jag måste statuera ett exempel, på det att ej sådana förbrytelser mera måtte ega rum. Högt sade han, under det han vände sina blickar ifrån Eleonora. Domen måste gå i verkställighet.

Ett anskri bröt fram öfver den sköna qvinnans läppar och hon föll ned afsvimmad.

I samma ögonblick nickade Jeski Damowitz och Sergo åt hvarandra, samt trädde på samma gång inom spetsgården.

— Hvad viljen I, sporde generalen bestört då han fick sigte på de båda polackarne.

— Herr general, svarade Jeski, som var mest talför och därför förde ordet, då plundrarne öfverrumplade Wielun var det Sergo, som först varnade er, annars hade ni också varit förlorad. Då ni sedan behöfde ett säkert bud till Oszyakow för att hemta undsättningen, var det jag, som med fara för mitt eget lif förde fram detta bud. Ni gaf mig visserligen denna börs, ur hvilken jag icke tagit en enda penning, men, fortfor den ädle gubben och kastade börsen till marken, jag vill ej mottaga den. Tag ni den åter, men skänk vår husbonde lifvet, det är både min och Sergos ödmjuka bön.

Hur stolt furst Demetrius Bolesky än var, kunde han i dessa ögonblick ej känna annat än tacksamhet mot dem han fordom förföljt.

General Wresowitz kämpade en hård inre kamp. Slutligen segrade dock hans i grund och botten goda hjerta och han sade:

— Eder bön vare beviljad. Men på det att furst Demetrius Bolesky må försona sitt brott, dömer jag honom att till Wieluns innevånare erlægga en fjerdedel af sin kontanta förmögenhet, på det att den der rådande nöden åtminstone något måtte blifva afhjelpt. Är vilkoret för strängt, furst Bolesky?

— Nej, svarade denne, darrande af sinnesrörelse. Redan i morgon skall utdelningen ske.

En stund derefter hördes en väldig musköttsalfva braka från den lilla skogsdungen och när Max von Tarnua en timme sednare jagade de eldiga hästarne i fyrsprång mot schlesiska gränsen, förde den ena vagnen grefve Ernst von Tarnaus liflösa kropp.

Före detta öfverstens hufvud fördes till Wielun och uppspikades till allmän varnagel öfver den stadsport, der öfverrumplingen skett. Bredvid sig hade det Hans Roeders och den fanatiska pater Josephs hufvud.

Innan general Wresowitz lemnade Wielun erhöll han en dag bjudning till slottet Ilza. Fruktande ett öfverfall tog han med sig ett halft hundra ryttare, men det var nu icke fråga om någon hämnd, utan om en glädjefest. Tacksam mot Jeski och Sergo, utan hvilkas mellankomst också han nu skulle varit död, erbjöd sig furst Demetrius att bekosta Sergos och Katiczas bröllop. Slottets alla underlydande voro närvarande och glädjen stod hela tiden högt i tak. Den barske svenske generalen trådde till och med första dansen med den fagra bruden. Allt var nu glädje och munterhet och först på morgonen återvände de lycklige makarne till den lilla gård, som furst Bolesky på Eleonoras förbön skänkt åt Sergo till framtida egendom för honom och hans efterkommande.

Ett år derefter var Eleonora Bolesky förenad med Max von Tarnau och att äfven denna godhertade qvinna blef lycklig, taga vi för gifvet.

Och när general Wresowitz med sina tappre svenskar ändteligen lemnade Wielun, följdes han af stadens innevänares uppriktiga välönskningar och djupa saknad.

— Ty, sade en af stadens äldste innevänare, som lyckligt undslupit blodbadet, nog var han sträng, men se ordning och tukt, det höll han och det med besked ändå. Hade inte han varit skulle icke ett enda hus stått kvar i Wielun.

Innehåll.

	Sid.
Före blodbadet	3.
Under blodbadet	40.
Efter blodbadet	95.

Catharina Månsdotter.

Historisk roman af *Wilhelmina*.

2 delar. 6 kronor.

Då detta arbete första gången utkom, emottogs det samma af allmänheten med mycken välvilja. Dertill torde samverkande hafva bidragit, icke allenast författarinnans väl utförda skildring af den tid och de historiska förhållanden hon förelagt sig att i romantiserad form framställa för sina läsare, utan äfven, och detta kanske icke minst, den poetiska uppfattning folkandan sjelf skapat sig om denna otroliga, och dock historiskt verkliga företeelse, af en norrländsk soldatdotters upphöjande till drottning på Sveriges tron. — Det förhållandet, att Catharina Månsdotter uppsteg till denna plats, den högsta en qvinna kan nå, icke genom intriger eller politiska kabaler utan genom sin ovanliga skönhet, men isynnerhet genom sin upphöjda hjertats renhet och godhet, hvarigenom hon blef icke endast den olycklige Erik XIV:s gemål, utan äfven hans *goda* engel (onda hade han, som vi veta, många), berättigar äfven till en sådan uppfattning. Det var antagligen dessa sistnämnde hennes egenskaper, som gjorde att den eljest, enligt krönikorna ganska lättsinnige Erik XIV så innerligt fästade sig vid Catharina Månsdotter, att hon sedermera blef uteslutande föremålet för hans kärlek; den enda till hvilken den misstänksamme regenten hade verkligt förtroende och till hvilken han alltid flydde under sina lidelsers stormar och de politiska bekymmer och faror, som så ofta omhvarfde honom. Catharina Månsdotter var antagligen äfven en, om ock medelbar, orsak till Erik XIV:s störtande, ty konungens bröder och den högre adeln ansågo sig i hög grad kränkta genom detta giftermål; men icke heller detta kunde rubba det kärleksfulla förhållandet mellan de kungliga makarne.

Till subskription anmäles:

Ny genomsedd upplaga

af

GUSTAF III

OCH

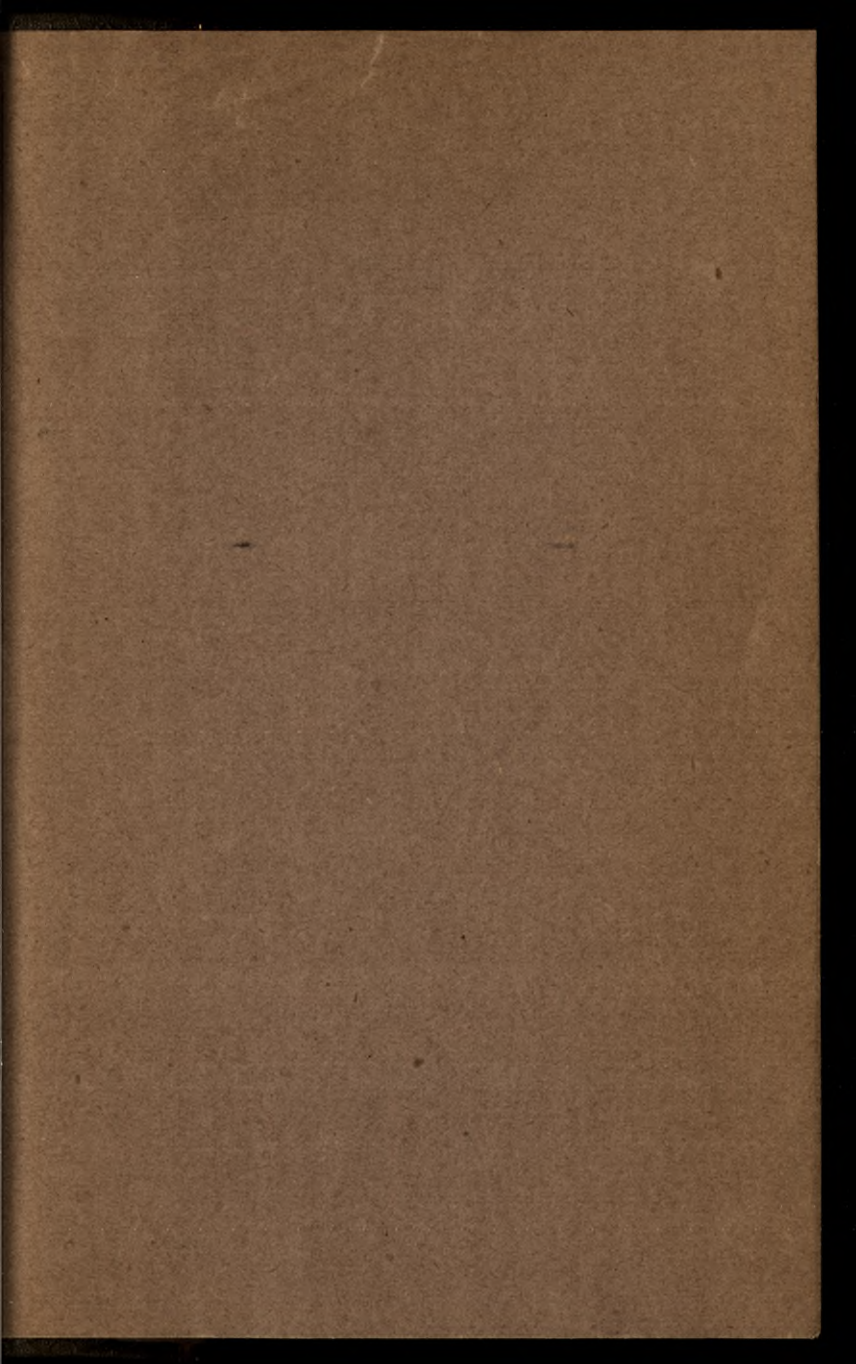
HANS HOF.

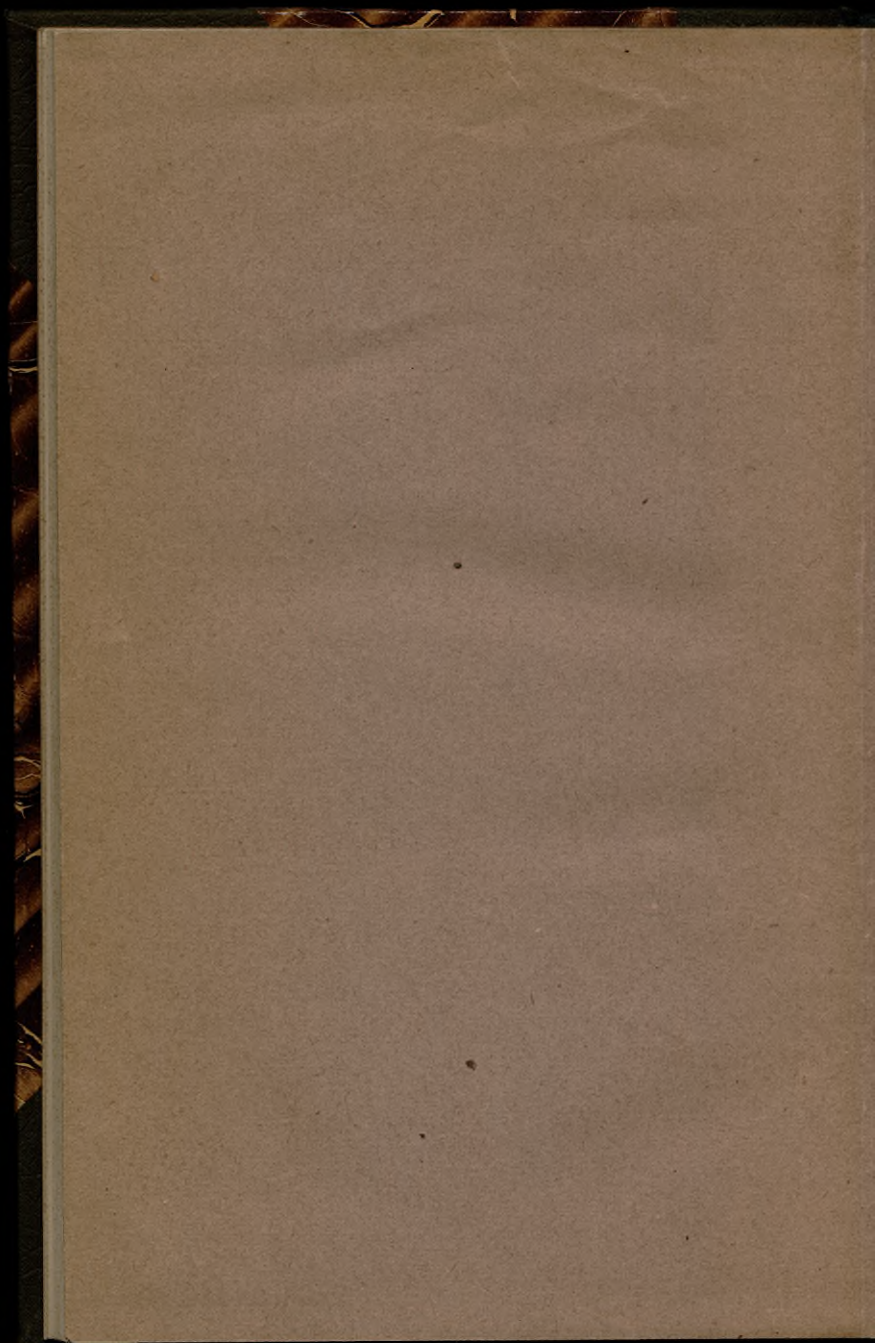
Historisk roman af *Wilhelmina*.

Arbetet utgifves i häften om 4 ark, och kostar 50 öre häftet. Hela verket blir omkring tio häften, och utkommer under loppet af innevarande år. Subskription kan ske hos alla bokhandlare.

Stockholm i Aug. 1884.

F. C. Askerberg.

6000196509

Göteborgs universitetsbibliotek

